Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII. CELOVEC, PETEK, 11. NOVEMBER 1977 ŠTEV. 45 (1839)

NEDVOUMNO OPOZORILO V BEOGRADU:

Države morajo izpolnjevati vse mednarodne obveznosti

ki so jih sprejele do narodnostnih manjšin

Manjšinsko vprašanje kot važen element miru, varnosti in sodelovanja med narodi in državami je bilo obravnavano že pred dvemi leti na helsinški konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi ter so bila — predvsem po zaslugi jugoslovenske delegacije — tozadevna določila sprejeta tudi v sklepno listino. Prav tako pa je o tej problematiki vedno spet govora tudi na sedanji beograjski konferenci, kjer predstavniki 35 držav ocenjujejo dosedanje izpolnjevanje v Helsinkih prevzetih obveznosti ter iščejo poti in možnosti, da bi načela, za katera so se sporazumeli pred dvemi leti, razvijali še naprej in jih izvajali v vsakdanji praksi.

Posebno važnost tudi v sedanjih razpravah v Beogradu polaga na manjšinsko problematiko Jugoslavija, ki se pri tem lahko sklicuje na svojo tozadevno prakso, ki jo splošno priznavajo kot vzorno za druge države. Tudi v razpravi o človekovih pravicah je jugoslovanski delegat Silvo Devetak prejšnji teden obširno spregovoril o vprašanju manjšin, ki je naglasil, da je z uresničevanjem človekovih pravic organsko povezano tudi vprašanje pravic širših skupin ljudi, oziroma narodnostnih manjšin, glede česar vsebuje sklepna listina jasna in obdelana stališča.

Devetak je najprej še enkrat razložil načelna izhodišča Jugoslavije, kar zadeva človekove pravice v sklopu deklaracije o načelih, ki naj veljajo v odnosih med podpisnicami, in nato opozoril na jugoslovansko prakso in teorijo obravnavanja pravic manjšin. Pri tem je navedel, da narodnosti v Jugoslaviji uživajo vse pravice kot vsi jugoslovanski narodi, tako na gospodarskem, političnem in kulturnem ter drugih področjih, ne glede na njihovo število; propagiranje in širjenje nacionalne neenakosti ali kakršnokoli podpihovanje narodnostne, rasne ali verske nestrpnosti pa je protiustavno in kaznivo.

„Zato je za Jugoslavijo, njeno angažiranje v dvostranskem, v evropskem in svetovnem merilu, to je v okviru Združenih narodov in na druge načine — pri krepitvi pravic manjšin, s sodelovanjem med državami in z izboljševanjem obstoječih določil v mednarodnih instrumentih, ki se tičejo teh vprašanj, načelna zadeva," je dejal Devetak in poudaril pozitivno vlogo manjšin v mednarodnih odnosih kot dejavnika zbliževanja. **„Temu nasproti pa politika asimilacije in nespoštovanja pravic narodnostnih manjšin predstavlja stvarno oviro za razvoj odnosov in sodelovanja med državami, zlasti sosednjimi, pa tudi širših mednarodnih odnosov v regiji, kjer manjšine živijo."**

Jugoslovanski delegat je potem konkretno spregovoril o manjšinah v sosednjih državah ter naglasil, da je Jugoslavija utemeljevala svoje odnose s sosedi vselej na načelu spoštovanja suverenosti in ozemeljske celovitosti ter nevmešavanja v notranje zadeve. Ob tem je opozoril tudi na govor predsednika Tita v Helsinkih leta 1975, ko je glede nedotakljivosti meja izrecno ugotovil: Tu želim slovesno potrditi, da smatra moja država to načelo za obvezno tako zase kot za svoje sosede, kar zadeva obstoječe meje, določene bodisi z mirovnimi pogodbami ali z drugimi veljavnimi mednarodno pravnimi instrumenti, ki so jih podpisale vlade Jugoslavije in nekaterih njenih sosed ali pa one skupaj z vladami drugih držav.

„Izhajajoč iz tega," je dejal Devetak, **„smo globoko prepričani, da je odprtost meja za svoboden pretok ljudi, idej, dobrin in tako dalje najboljši način tudi za ustvarjanje pogojev za nemoten razvoj narodnostnih manjšin ob vzajemnem zaupanju in vsestranskem sodelovanju."** Pri tem je opozoril na pomen osimskih sporazumov, s kate-

(Dalje na 8. strani)

OBVESTILO

V soboto 12. novembra 1977 s pričetkom ob 9.30 uri bo v celovški Delavski zbornici (1. nadstropje, dvorana IV)

jubilejni občni zbor Zveze koroških partizanov

Občni zbor bo letos v znamenju tridesetletnice obstoja in delovanja naše borčevske organizacije. Delegati in gostje so prejeli pismena vabila.

Odbor

Slovenci v Italiji

spominjajo vlado na dane obljube

Predstavniki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji so pred nedavnim poslali predsedniku italijanske vlade Andreottiju skupno pismo, s katerim so ga spomnili na obljube, ki jim jih je dal letos avgusta, ko je v Rimu sprejel delegacijo Slovencev. Takrat so mu Slovenci izročili zahtevo po sprejetju globalnega zaščitnega zakona, in sicer v roku, ki ga predvideva osimski sporazum za rešitev vprašanj slovenske skupnosti, predsednik Andreotti pa je delegaciji zagotovil, da bo dal pismen odgovor in da bo poskrbel za ustanovitev komisije pri predsedstvu vlade za ureditev teh vprašanj.

Ker pa doslej ni bilo pismenega odgovora niti glasu o kakšni komisiji, so predstavniki slovenske narodnostne skupnosti prejšnji teden predsednika Andreottija spomnili na dane obljube. V pismu posebej opozarjajo tudi na obljubljeno komisijo in poudarjajo, da bi bilo pred sestavo komisije primerno predhodno posvetovanje s predstavniki slovenske manjšine, ki bi lahko s koristnimi in stvarnimi nasveti pripomogli k sestavi komisije same. „To bi bil prvi izraz namena," je rečeno v pismu, „da se manjšina obravnava kot subjekt in da je aktiven tvorec pri pridobivanju in zagotavljanju njenih pravic."

Predsednika vlade opozarjajo na nevzdržno stanje slovenske narodnostne skupnosti ter naglašajo, da je zato potreben nujen poseg. Pri tem omenjajo konkretne primere iz zadnjega časa, ko lokalni forumi niso upoštevali zahtev Slovencev: tako je npr. nadzorni organ avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine prav v tistem času, ko je predsednik Andreotti sprejel slovensko delegacijo, zavrnil sklep tržaškega pokrajinskega sveta o uvedbi rabe slovenščine na sejah izvoljenih pokrajinskih organov; deželni svet pa je odklonil predlog o ustanovitvi avtonomnega šolskega okraja za šole s slovenskim učnim jezikom.

Na podlagi teh ukrepov Slovenci ugotavljajo, da „pomanjkanje pozitivnih norm, ki bi državljanom slovenske narodnosti zagotovile zaščito, enakopravnost z ostalim prebivalstvom in ki bi preprečile nove diskriminacije, predstavlja torej pretvezo, da se slovenski skupnosti odrekajo njene pravice". Zato je nujno potrebna rešitev tega vprašanja.

Napisna akcija

v čigavi režiji?

V zadnjih dneh oziroma nočeh je prišlo do ponovnih napisnih akcij, ki so zajele razne kraje v Podjuni, zlasti v okolici Pliberka in ob Klopinjskem jezeru. Tako na javnih poslopjih kakor tudi na zasebnih zgradbah so neznanci napisali razna gesla, katerih „izpoved" je segala od zahtev po izpolnitvi člena 7 preko groženj koroškemu Heimatdienstu in deželnemu glavarju Wagnerju pa do pozivov „na pomoč" RAF (to je organizacija zahodnonemških teroristov) in IRA (to je teroristično krilo irskega osvobodilnega gibanja).

Prav z ozirom na vsebino in s tem seveda tudi na namen akcije tokrat nikakor ni jasno, kdo je v ozadju, komu naj bi koristila in komu naj bi bila v škodo. Obe osrednji organizaciji koroških Slovencev sta že ob raznih priložnostih nedvoumno izjavili, da odklanjata terorizem kot sredstvo boja za pravice slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem odnosno za dosledno izpolnitev vseh določil člena 7 državne pogodbe. V luči tega jasnega stališča se zato vsiljujejo tudi pomisleki glede tega, v katerih krogih je treba iskati pobudnike in avtorje zadnjih akcij. Tega mnenja je tudi celovški dopisnik ljubljanskega Dela, ki svoje poročilo o akciji zaključuje z ugotovitvijo: „Glede na gesla, ki se spogledujejo s terorizmom, bi bilo moč sklepati, da jih nikakor niso pisali prijatelji koroških Slovencev in njihovega boja."

Ne glede na vse to pa tudi zadnja akcija — hote ali nehote — opozarja na nekaj: na dejstvo, da manjšinsko vprašanje ni rešeno in da tozadevna določila pogodbe niso izpolnjena — to kažejo zahteve po izpolnitvi člena 7, pa tudi nevarno poigravanje z mislijo na terorizem je možno samo tam, kjer nerešena vprašanja predstavljajo žarišče sporov in nemirov.

Dvojna merila

zunanjega ministra dr. Pahra

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel ta teden na Dunaju, je zunanji minister dr. Willibald Pahr med drugim govoril tudi o manjšinski problematiki. Povedal ni ničesar novega, nasprotno, ponavljal je v bistvu le tisto, kar so on in drugi avstrijski politiki že vedno delali v manjšinskem vprašanju: uveljavljal je znana načela dvojnih meril — na eni strani manjšine v Avstriji, na drugi strani avstrijska manjšina v Italiji.

Ko je odgovarjal na vprašanja, ali so trenutno med Avstrijo in Jugoslavijo kakšni pogovori o slovenskem vprašanju, je minister Pahr dejal, da trenutno med obema državama ni nobenih uradnih in tudi ne poluradnih pogovorov o tem vprašanju. Kakor ba di hotel utemeljiti nepotrebnost takih pogovorov, je še poudaril, da je Avstrija z zakonom o narodnih skupinah izpolnila svoje tozadevne obveznosti iz državne pogodbe.

S tem pa je minister Pahr v resnici samo odkril vzroke, zakaj trenutno med obema državama ni takih pogovorov; nehote je priznal, kdo nosi krivdo in odgovornost, da so odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo obremenjeni s težko hipoteko nerešenega manjšinskega vprašanja. Kajti svoja zatrdila, da je Avstrija svoje obveznosti izpolnila, je sam postavil na laž, ko je v isti sapi govoril o zadnjih „kampanjah" na Koroškem in s tem očitno mislil demonstrativna opozorila koroških Slovencev na nerešeno manjšinsko vprašanje in na neizpolnjeni člen 7 državne pogodbe.

Ministrova izjava, da take „kampanje" ne koristijo niti slovenski narodnostni skupnosti niti odnosom med obema državama, pa zelo jasno kaže, da merodajni avstrijski dejavniki trenutno sploh niso dostopni kakršnikoli pobudi za resnično reševanje manjšinskega vprašanja po duhu in črki člena 7, marveč hočejo vztrajati na sedanji „ureditvi" kljub temu, da le-ta pomeni eklatantno kršitev državne pogodbe.

Povsem drugačna stališča pa je zastopal minister Pahr, ko je govoril o južnotirolskem vprašanju. Priznal je, da je Italija po njegovem obisku v Rimu sicer nekaj napravila, toda ostala je nerešena še cela vrsta vprašanj med temi predvsem vprašanje enakopravnosti nemškega jezika v sodstvu in upravi.

Govoriti o celi vrsti nerešenih vprašanj, ko vendar ves svet ve, kako daleč je uresničena dejanska enakopravnost na Južnem Tirolskem — in to celo priznajo sami Južni Tirolci — je vsekakor malo čudno. Ne samo čudno, marveč povsem nerazumljivo in naravnost nezaslišano pa se to sliši, če tako govori tisti minister Pahr, ki ob isti priložnosti v očitnem nasprotju z resničnim položajem zatrjuje, da je Avstrija izpolnila svoje obveznosti glede manjšin — čeprav mora kot pristojni minister dobro vedeti, da te obveznosti ne samo da niso izpolnjene, marveč da se je položaj manjšin s sedanjo „rešitvijo" celo bistveno poslabšal, ne nazadnje tudi na področju slovenskega uradnega jezika v sodstvu in upravi, ker je Avstrija tozadevna jasna določila člena 7 prefunkcionirala v sramotno farso.

Ko je tajnik ZSO inž. Feliks Wieser v izjavi za tisk komentiral izvajanja ministra Pahra, je med drugim menil, da si avstrijska diplomacija izstavlja slabo spričevalo, ker ravna povsem pasivno, čeprav je povsod, kjer se pojavi na mednarodni ravni, konfrontirana z opozorili na neizpolnjevanje državne pogodbe. Dodal je, da bi bilo od avstrijske diplomacije toliko bolj pričakovati konkretne pobude, ker ne gre le za navaden spor, marveč za bistveno vprašanje, ki vpliva na celovitost odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Slabo spričevalo pa si izstavlja Avstrija predvsem tudi s svojo prakso dvojnih meril, ki jo vedno spet uveljavlja v svoji manjšinski politiki!

Erklärung

Wir haben in unserer Ausgabe vom 19. 8. 1977 auf Seite 1 einen Artikel veröffentlicht, der unter anderem den drei Kärntner Tageszeitungen als „journalistische Heilige Dreieinigkeit in Kärnten" den Vorwurf macht, kunstvoll den Eiterherd der Untoleranz gegen die Kärntner Slowenen zu pflegen. Weiters wird der Vorwurf der demagogischen Verlogenheit erhoben und der Vorwurf, die Wahrheit mit stinkenden Lügen auszulöschen.

Wir ziehen diese haltlosen Beschuldigungen mit Bedauern zurück und entschuldigen uns hiefür bei der „Styria Steirischen Verlagsanstalt" als Eigentümer und Herausgeber der Kärntner Ausgabe der „Kleinen Zeitung".

Cesta skozi Karavanke

naj bi bila dograjena do leta 1983

Na Dunaju je bilo te dni sporočeno, da so že v teku priprave za ratifikacijo avstrijsko-jugoslovanske pogodbe o skupnem projektiranju, gradnji, vzdrževanju in obratovanju cestnega predora skozi Karavanke. S tem bo prižgana „zelena luč" za začetek del pri velikem podvigu, ki naj bi bil uresničen do srede leta 1983, ko bi po cesti skozi Karavanke zapeljali prvi avtomobili.

Meddržavna pogodba o skupni gradnji karavanškega predora je sad večletnega dogovarjanja med Avstrijo in Jugoslavijo. Treba je bilo premostiti številne ovire in težave, ne nazadnje tudi najrazličnejše „pomisleke" politične narave, s katerimi so določeni krogi na Koroškem do zadnjega skušali preprečiti izgradnjo cestnega predora. Vendar pa so Karavanke takšna ovira za razmah sodobnega cestnega prometa, da so končno morali prevladati vidiki, ki so se ravnali po širokih mednarodnih potrebah in interesih.

Karavanški predor bo povezal bodočo karavanško cesto A 11 na avstrijski strani ter avtocesto A 2 od Karavank preko Ljubljane do Zagreba. Taka povezava je izrednega pomena z ozirom na mednarodni promet tako glede nadaljnjega razvoja turizma kot še posebej glede ugodnejših gospodarskih povezav. Ravno gospodarski računi pa so tudi pokazali, da je naložba v karavanški predor povsem umestna.

Po sedanjih ugotovitvah naj bi gradnja predora stala 2,1 milijarde šilingov. Avstrija in Jugoslavija naj bi prispevali nevračljivo po 20 % te vsote, to je 400 milijonov šilingov za vsako državo-pogodbenico; ostala sredstva pa bi poskrbeli v obliki mednarodnih posojil, pri čemer bi se morala Jugoslavija pogoditi za potrebe obeh držav. Stroške gradnje si bosta državi delili na polovico; isto velja tudi za poznejše dohodke (za vožnjo skozi predor bo treba plačati „predornino", ki bo predvidoma znašala okoli 100 šilingov na vozilo), vendar bo Avstrija del svojih dohodkov prepustila Jugoslaviji za odplačevanje mednarodnih posojil.

Predor, ki se bo na avstrijski strani začel zahodno od železniške postaje v Podrožci in na jugoslovanski strani na Belem polju pri Hrušici, bo meril 7,6 kilometra — od tega bo na avstrijsko stran odpadlo 4,3 kilometra in na jugoslovansko stran 3,3 kilometra. V predoru bo sprva speljana dvopasna cesta, medetem ko bi za drugo „cev" predora poskrbeli šele takrat, ko bi bilo to bolj potrebno. Zmogljivost predora bo namreč že po dograditvi prve faze znašala 1800 vozil na uro v obeh smereh, vendar predvidevajo, da bo prvo leto zapeljalo skozi predor le okoli 4500 vozil in da se bo promet šele proti letu 2000 zvišal na okoli 8000 vozil dnevno.

Vzporedno s pripravami in poznejšo gradnjo karavanškega predora pa bodo morali v obeh državah poskrbeti tudi za izgradnjo povezav z ostalim cestnim omrežjem. Na avstrijski strani gre za dograditev turske in junže avtoceste, na jugoslovanski strani pa za transjugoslovansko avtocesto Bratstva in enotnosti, katere slovenski krak nosi ime Ilirika. V obeh primerih so to podvigi, ki bogo zahtevali še velikanske vsote denarja in je zato razumljivo, da tozadevne načrte morejo uresničevati le po etapah. Vsekakor pa bo dograditev karavanškega predora ogromnega pomena za izboljšanje cestnega prometa med obema državama in v širšem mednarodnem merilu.

PREDLOG JUGOSLAVIJE NA KVSE:

Leto 1980 leto kulture

za boljše spoznavanje med narodi

Na sedanji konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE), ki ob sodelovanju delegacij iz 35 držav poteka v Beogradu, so bili poleg izčrpnih razprav o posameznih vprašanjih iznešeni tudi različni predlogi, kako bi načela, zajeta v helsinških sklepih, v bodoče konkretizirali in praktično izvajali v odnosih med narodi in državami. Taki predlogi se nanašajo na vprašanja gospodarskega sodelovanja kakor tudi na vojaška vprašanja ter problem varnosti. Jugoslovanska delegacija pa je sprožila zanimivo pobudo, ki zajema področja stikov med ljudmi, izmenjavo informacij ter sodelovanja na področju kulture in izobraževanja.

Po jugoslovanskem predlogu naj bi leto 1980 proglasili za leto kulture oz. kulturnega sodelovanja. Glavni cilj te akcije je spodbuditi še uspešnejše uresničevanje tozadevnih sklepov helsinškega dokumenta ter vsebuje jugoslovanski predlog tudi vrsto konkretnih zamisli o razširitvi dvo- in večstranske dejavnosti držav udeleženk KVSE na področju kulture, znanosti in izobraževanja, pri čemer se naj to sodelovanje ne bi omejevalo na Evropo, marveč opozarja Jugoslavija na koristnost kulturnega odpiranja tudi do drugih delov sveta za boljše spoznavanje kulturnih zakladnic narodov. Ko je razlagal predlog, je vodja jugoslovanske delegacije Milorad Pešič naglasil, da ima kulturno sodelovanje zelo pomembno funkcijo povezovanja med narodi.

Med drugim obsega jugoslovanski predlog organiziranje dnevov radia in televizije, dokumentarnih in informativnih filmov, izmenjavo razstav za zagotovitev širšega pristopa do najpomembnejših del kulturnega in umetniškega ustvarjanja, skupne radijske in televizijske programe, potujoče razstave knjig, znanstvena srečanja o medsebojni povezanosti in vplivu evropskih kultur in številne druge prireditve.

Jugoslovanski predlog je med udeleženci beograjske konference naletel na ugoden sprejem, več delegacij pa je napovedalo, da bodo pripravile tudi svoje pobude oziroma dopolnitve jugoslovanskega predloga.

Enakopravnost - drugod toda ne pri nas v Avstriji

Pripadniki albanske in turške narodnosti v Makedoniji so v treh desetletjih svobodnega razvoja močno razvili svoje nacionalne ustanove, začenši z izobraževanjem v materinščini do nastanka lastnega tiska in oddaj na radiu in televiziji. Osnovne šole v albanščini in turščini obiskuje 65.000 učencev; število učiteljev albanske narodnosti se je v zadnjih petih letih podvojilo; pouk v jezikih teh narodnosti poteka tudi v drugostopenjskih šolah. Na fakultetah in višjih šolah v Makedoniji in v drugih republikah študira več tisoč Albancev, Turkov in Romunov.

Narodnosti v Makedoniji so razvile bogato kulturno-prosvetno in založniško dejavnost. Poleg gledališča albanske in turške narodnosti v Skopju, ki se je uveljavilo kot kvalitetna umetniška ustanova, dela na vseh področjih, ki so naseljena s pripadniki teh dveh narodnosti, veliko število knjižnic in kulturno-umetniških društev. Že dobrih trideset let izhajajo informativni časniki v turščini in albanščini. RTV Skopje vsak dan oddaja informativne in druge oddaje v teh jezikih. V albanščini in turščini natisnejo vsako leto na stotine naslovov s področja otroške, mladinske in druge literature. Razen tega izhajajo v teh dveh jezikih otroški listi, revije za književnost in družbena vprašanja ter različni drugi listi. V Makedoniji je nastala široka kadrovska baza iz vrst albanske in turške narodnosti, ki enakopravno sodelujeta pri reševanju vseh problemov, pomembnih za republiko kot celoto.

Ob tem kratkem poročilu se nehote vsiljuje primerjava s položaja slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji. Na prvi pogled bi gotovo našli marsikaj podobnega in bi površen opazovalec ugotavljal, da je v tem in onem oziru položaj obeh manjšin pri nas podoben položaju obeh narodnosti v Makedoniji. Toda take ugotovitve so zelo poenostavljene, so naravnost zlobne, ker povsem gredo mimo bistva; albanska in turška narodnost v Makedoniji pred desetletji in zlasti pred zadnjo vojno nista imeli prav nobenih pravic in se je njun položaj po osvoboditvi torej bistveno izboljšal; pri slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji pa je ravno obraten — po „zaslugi" baje širokogrudne manjšinske politike današnje Avstrije se njun položaj stalno poslabšuje, in to kljub jasnim obveznostim, ki jih je tozadevno prevzela Avstrija v državni pogodbi, medtem ko Jugoslavijo nobena mednarodna pogodba ne obvezuje, marveč enakopravnost narodov in narodnosti uresničuje na podlagi svoje politične in družbene ureditve.

Pa tudi za ustanove in dejavnosti, ki jih imamo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati, se nimamo toliko zahvaliti državi, ampak v prvi vrsti gre za sadove lastnega dela, lastnih naporov. Tudi v tem oziru se kažejo velikanske razlike: medtem ko v Jugoslaviji omogoča dejavnosti narodnosti skupnost, moremo pri nas govoriti le o drobtinicah.

Ne more soditi drugih

kdor sam tepta pravice in svoboščine

Pred tedni je državna policija na Dunaju aretirala zahodnonemško državljanko Christiano Schneider in jo več dni zadržala v priporu, kjer so ji preprečili vsak stik z zunanjim svetom in ji tudi onemogočili, da bi si oskrbela pravnega zastopnika, pač pa so ji grozili s pretepanjem in večmesečnim zaporom. Končno je bila izgnana iz Avstrije. Ko so se njeni dunajski znanci, s katerimi je nameravala ustanoviti informacijsko službo, pozanimali glede vzrokov takega ravnanja, so zvedeli za njen strašni „greh": bila je pripadnica naprednega gibanja in policija jo je takoj osumila, da je vzdrževala stike s „teroristično organizacijo".

To je primer, kakršni se v zadnjem času vidno množijo in ki kažejo že naravnost nevarno usmeritev avstrijskega oblastnega aparata. V državi, ki se sklicuje na pravno ureditev in se ponaša s svojo demokracijo, postajajo te vrednote vedno bolj dvomljive, enostransko manipulirane in zlorabljene. In v širšem merilu velja isto za druge države, ki se prištevajo k takoimenovanemu „svobodnemu svetu".

V tem „svobodnem svetu" so načela pravnega reda in demokratične ureditve v praksi zelo poenostavljena: Kdor se priznava k napredni ali celo h komunistični miselnosti, mora računati s tem, da ga bodo proglasili za ekstremista; in terorist je vsakdo, ki ne soglaša z vladajočim režimom oz. ki ni pripravljen brezpogojno ukloniti se rešitvam, ki jih ta režim samovoljno oktroira, ne da bi kakorkoli upošteval stališča prizadetih. Hkrati pa so tisti, ki v socialističnih državah podobno skušajo uveljaviti svoje lastne poglede, za „svobodni svet" disidenti in borci za človekove pravice.

V družbi, ki je za svoj najvišji zakon sprejela takšno zlagano in dvolično moralo, seveda ne preseneča, če napredno usmerjene ljudi preganjajo kot prave kriminalce, zato pa z odprtimi rokami sprejema dvomljive osebe, ki iščejo zatočišče kot „uboge žrtve" vzhoda.

K tej praksi dvovrstne pravice imamo tudi lastne, pristno koroške paralele. Če slovenski mladinci protestirajo proti oživljanju nacionalizma in neonacizma, jih varnostni organi brutalno napadejo, jih uklenjene odpeljejo v zapor in jih tam pretepajo, končno pa jih obtožijo, da so motili javno prireditev; isti varnostni organi pa niti na opozorila in zahteve nočejo ukrepati, če nemškonacionalistični razgrajači napadajo in motijo slovensko zborovanje. Dinamitski atentati na partizanske spomenike so za predstavnike takšne morale razumljiva reakcija na „izzivalna znamenja" — napisne akcije z opozorili na neizpolnjene manjšinske pravice pa kriminalno dejanje ekstremistov in teroristov, ki neodgovorno ogrožajo mir in varnost v deželi.

Na sedanji beograjski konferenci se zastopniki „svobodnega sveta" zelo širokoustijo glede človekovih pravic, ki da jih na vzhodu kršijo in na zahodu spoštujejo. Toda njihove poenostavljene sodbe so osnovane na skrajno slabih temeljih, namreč na načelih zlagane in dvolične morale, po kateri je vse dobro, kar delajo sami in vse slabo, kar počenjajo drugi. Zahodne države, ki preganjajo ljudi zaradi njihovega naprednega mišljenja, najmanj tako teptajo človekove pravice, kakor to očitajo režimom v vzhodnih državah. Zato pa tudi nimajo nobene pravice postavljati se v pozo tožnika in sodnika.

Manjšinsko vprašanje - neločljiva sestavina varnosti

Obravnava sedmega načela o odnosih, veljavnih med državami, podpisnicami helsinške sklepne listine na beograjskem sestanku, niha že od prvih, uvodnih platform zdaj v višjih zdaj v nižjih amplitudah. Razprava o spoštovanju človekovih pravic in njegovih temeljnih svoboščinah se tu in tam razvnema do meja konfrontacije in se spet polega. Kako se bo razpletla, tu ne bi ugibali. Upravičeno pa upamo, da v duhu odgovornosti do usode naše celine, sodelovanja med njenimi narodi in državami in tako tudi njene varnosti.

Pretirano izpostavljanje komparativnih prednosti nekega družbenega sistema, ki da edini lahko zagotovi človekove pravice in dreganje v slabosti drugega na tem področju kaj lahko prinese nasprotne učinke od zaželenih. Z druge strani pa skrivanje za načelo o nevmešavanju v notranje zedeve ne sme postati ovira za uresničevanje človekovih pravic ali celo plašček, ki naj prikrije obče znane kršitve, tu ali tam.

Toliko o navidez ideološkem spopadu med Vzhodom in Zahodom o Beogradu, ki med drugim zelo poudarjeno potiska v ospredje tudi posamezne etnične ali drugačne skupine, pozablja pa ne le na celoto, ampak tudi na podrobnosti ravno te vrste iz poglavja o človekovih pravicah. Nihče ne zanika — zlasti tega ne bi hotel početi Jugoslovan — pravice do svobodne izbire bivališča, denimo židom iz Sovjetske zveze, pravice do svobodnega izražanja mišljenja, vesti, vere in prepričanja, do učinkovite uporabe državljanskih, političnih, ekonomskih, družbenih in kulturnih pravic človeka.

Vse to pa niso samo pravice tako posameznikov, ampak tudi skupin in skupnosti, med njimi narodnostnih manjšin.

Nastop našega delegata v razpravi o sedmem načelu, posvečen pravicam manjšin, je bil za uravnavanje toka te najbolj živahne debate na beograjskem sestanku koristen in celo potreben. Besedni dueli, posebno med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, podrejeno docela jasnim političnim, ne ideološkim ciljem (pa tudi „višjim interesom" obeh velikih sil) bi utegnili zamegliti celoto in s tem tudi ta del sedmega načela.

Če so določila, ki zadevajo tudi manjšine, vdelana v sklepno listino, tako v sedmo načelo kot v dve poglavji tretje košare (sodelovanje na področju kulture in izobraževanja), gre zasluga za to predvsem jugoslovanskih pogajalcev v Helsinkih in v Ženevi. Zasluga, ki je tem tehtnejša, kolikor močnejši so bili odpori.

A vendar: v četrtem odstavku sedmega načela piše: „Države udeleženke, na katerih ozemlju obstajajo nacionalne manjšine, bodo spoštovale pravico oseb, ki pripadajo manjšinam, do enakosti pred zakonom, dale jim bodo vso možnost za uživanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter tako varovale njihove legitimne interese na tem področju." V tretjem poglavju listine pa „države udeleženke sprejemajo prispevek, ki ga lahko dajo nacionalne manjšine ali regionalne kulture . . ."

Že pri površnem branju teh odstavkov so očitni tudi pridržki, ki jih razkrivajo. Res je, da sedmo načelo, tako odstavek, ki izrecno govori o manjšinah, pa tudi zadnji odstavek, v katerem se podpisnice sklepne listine zavezujejo, da bodo delovale v skladu s cilji in načeli listine Združenih narodov in z Univerzalno deklaracijo o človekovih pravicah, da bodo izpolnjevale obveznosti iz mednarodnih paktov in sporazumov s tega področja, paudarja izrecno in posredno pravice manjšin. Vendar predvsem v luči individualnih pravic posameznega pripadnika narodnostne manjšine ali pa fakultativno („prispevek, ki ga lahko daje").

Več spričo odporov, na katere so naleteli jugoslovanski pogajalci ni bilo mogoče doseči, beograjski sestanek pa bi lahko prinesel izboljšave. Medsebojnega vplivanja individualnih svoboščin in kolektivnih pravic namreč ni mogoče zanemariti.

Praksa v urejanju manjšinskih vprašanj, zlasti tam, kjer so bila demokratično, široko urejena potrjuje, da individualne svoboščine nikakor ne zadoščajo za popolno zadovoljitev legitimnih interesov skupnosti, ki ji pripada posameznik, naj bo država, v kateri živi, še tako pravno trdna in demokratična. Ravno tako pa kolektivne pravice, ki jih nekateri v Beogradu tako poudarjajo, začenši s pravico do življenja in dela, z ničemer ne opredeljujejo posamezniku njegove nedotakljive, mednarodno sankcionirane pravice do gojenja materinega jezika, razvijanja nacionalnih posebnosti, lastne kulture, pa tudi njegove gospodarske moči kot podlage za kolektivno enakopravnost v skupnosti, kjer živi.

Ali ima pripadnik makedonske manjšine v Bolgariji, ki mu je z ustavo zagotovljena — v Beogradu tolikokrat poudarjena — pravica do življenja in dela, do vsestranskega razvoja v sistemu „realnega socializma", pravico povedati, da je Makedonec, če pravno sploh ne obstaja? Ta molk je zgovoren.

Ali z druge strani — ima Slovenec v Avstriji, pravni državi pluralistične demokracije zahodnega tipa, ki mu baje zagotavlja visoko mero pravne varnosti in celoto demokratičnih svoboščin, dejansko možnost, da državi, v kateri živi, ponudi svoj prispevek k medsebojnemu sodelovanju, če ta država z zakonodajo, kakršna je tista od sedmega julija 1976 njegovo ponudbo tako zelo omejuje, da jo v bistvu odklanja?

Ne enemu ne drugemu niso zagotovljene ne individualne ne kolektivne pravice.

Jugoslovanski delegat je v torek med uspehi v zadnjih dveh letih omenil osimske sporazume, ki so jih tudi mnogi drugi ravno ocenili za izjemen prispevek k izpolnjevanju duha in črke sklepne listine v najširšem smislu končnega cilja KVSE: krepitve varnosti in sodelovanja. Res je — toda (in ta toda je treba omejiti, ker bi sicer obstali pred odprtimi vrati), Osimo je v veliki meri še vizija, kar zadeva ureditev manjšinskega vprašanja, hkrati ko je načelno v tem in praktično v drugih zadevah, ki jih obravnava, njegova visoka vrednost v praktičnem dokazu, da različni družbeni sistemi ne preprečujejo sodelovanja za varnost — če obstaja politična volja.

Če je Jugoslavija na beograjskem sestanku odprla manjšinski dosje, torej ne gre le za pomembno in občutljivo vprašanje človekovih pravic, v tem primeru etničnih skupnosti ali manjšin, temveč za eno od plati odnosov med podpisnicami helsinške listine, brez katerih si tvornega sodelovanja tako na bilateralni podlagi kot — logično — tudi širši, evropski ni mogoče misliti. Za neločljiv del varnosti.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana)

Med razvitimi in nerazvitimi

je velikanska razlika tudi na področju informacije

Pred nedavnim je bila v Sarajevu konferenca radiodifuznih organizacij neuvrščenih držav. Pod tem posplošenim naslovom se je odvijalo delo, ki je za države v razvoju izrednega pomena. Člani 73 delegacij, med katerimi so bili tudi predstavniki nekaterih pomebnih mednarodnih organizacij, zlasti podorganizacij OZN, so iskali možnosti, kako s sodelovanjem in solidarnostjo razviti javna informacijska sredstva, ali točneje povedano, kako razviti radijsko in televizijsko mrežo. Med razvitim in nerazvitimi deželami je namreč velikanska razlika tudi glede informacijskih sredstev, ravno „informacije pa so ključno vprašanje za države v razvoju, saj je razvitost informacijskih poti in vrsta informacij bistveni omejitveni dejavnik njihovega razvoja".

Za kako velik prepad med razvitimi in nerazvitimi deželami gre tudi na tem področju, kažejo podatki, ki jih je zbrala specializirana organizacija Združenih narodov UNESCO. Številke so sicer že tri leta stare, vendar pa spremembe od takrat gotovo niso bile v korist, marveč samo v škodo nerazvitim deželam, tako da more biti današnje razmerje le še slabše, kot je bilo na podlagi podatkov, zbranih ob koncu leta 1974.

Tako imenovane razvite dežele štejejo skupno nekaj nad 1 milijardo prebivalcev, to se pravi približno eno četrtino celotnega svetovnega prebivalstva. Toda te razvite države razpolagajo z obilnimi štirimi petinami ali točneje z 82 % vseh radijskih sprejemnikov na svetu. Konec leta 1974 je bilo na svetu 935 milijonov radijskih sprejemnikov. Na razviti svet jih je odpadlo 773 milijonov, na ostale tri četrtine prebivalstva, to se pravi na 3 milijarde ljudi iz sveta v razvoju pa komaj 18 % radijskih sprejemnikov. To se pravi, da 1 milijarda ljudi razpolaga s štirimi petinami radijskih sprejemnikov, na drugi strani pa jih imajo tri milijarde ljudi samo eno petino.

Velike razlike je zaslediti tudi znotraj bogatega, razvitega sveta. Severna Amerika (ZDA in Kanada) razpolaga s 45,7 % celotnega števila radijskih sprejemnikov na svetu, to se pravi, da imata ti dve državi sami za trikrat več radijskih sprejemnikov kot vsa Azija, sedemkrat več kot vsa Latinska Amerika in 15-krat več kot Afrika. 211 milijonov prebivalcev ZDA ima na razpolago 402 milijona radijskih sprejemnikov, torej prideta skoraj dva sprejemnika na človeka. Sovjetska zveza ima 252 milijonov prebivalcev in 116 milijonov radijskih sprejemnikov — torej je razmerje ravno obratno z ameriškim: dva prebivalca na 1 sprejemnik. V močno razviti Zahodni Nemčiji pride po 1 sprejemnik na 3 državljane, v Veliki Britaniji pa imajo 56 milijonov ljudi ter 12 milijonov radijskih sprejemnikov.

Povsem drugače izgleda v tistih predelih sveta, kjer je radijski sprejemnik še vedno prava redkost ali celo bogastvo. Na Kitajskem živi 800 do 900 milijonov ljudi, imajo pa le 15 milijonov radijskih sprejemnikov, kar pomeni, da pride na vsak sprejemnik po 55 do 60 ljudi. Tudi v Indiji s 600 milijoni ljudi imajo 15 milijonov sprejemnikov, tako da pride po 1 sprejemnik na 40 oseb. Indonezija šteje okoli 130 milijonov prebivalcev, ki imajo na razpolago 5 milijonov sprejemnikov. V Braziliji živi 105 milijonov ljudi, imajo pa le nekaj nad 6 milijonov radijskih sprejemnikov. Za te dežele je pomanjkanje radijskih sprejemnikov toliko bolj pogubno, ker imajo veliko nepismenih, katerim bi bil radio edini medij za zvezo z ostalim svetom.

Podobni so tudi podatki o razširjenosti televizije, pri čemer je že zaradi neprimerno višjih stroškov možnost diskriminacije med bogatim in siromašnim svetom še toliko večja.

Leta 1953 je bilo na svetu 31,4 milijona TV sprejemnikov, dvajset let pozneje, ob koncu leta 1974, pa že 357 milijonov. Tudi tu ima severna Amerika glavno besedo: na ZDA in Kanado z niti 250 milijoni prebivalcev odpade 129 milijonov televizorjev, to je 36 % vseh sprejemnikov na svetu. Celotna Evropa jih je imela 109 milijonov, Azija 35 milijonov, Latinska Amerika 24 milijonov, Afrika pa le nekaj nad 2 milijona.

Za konec še nekaj primerjav: medtem ko pride npr. v Italiji televizor povprečno na 4,7 prebivalca, pride na Kitajskem komaj na vsakih 2000 prebivalcev. V ZDA pride na tisoč prebivalcev 571 televizorjev, v Kanadi 366, v Veliki Britaniji 315, v Zahodni Nemčiji 305 in v Franciji 235; obratno pa v Indoneziji samo 2, v Nigeriji 1,8, na Kitajskem 0,7 in v Indiji komaj pol televizorja na tisoč prebivalcev.

„Vrnitev" na Dunaju

Slovenski film „Vrnitev", ki je bil posnet po noveli Janka Messnerja ter je doživel izreden uspeh najprej v slovenski televiziji in potem zlasti pri številnih predvajanjih na Koroškem, bo tudi na Dunaju prikazan že drugič. Najprej ga je v slovenščini v Klubu slovenskih študentov na Dunaju predvajala Slovenska prosvetna zveza, zdaj pa ga bodo predvajali v dunajski Uraniji, in sicer v nemščini pod naslovom „Rückkehr". Predstava bo v petek 18. novembra ob 19. uri v srednji dvorani Uranije, uvodno pa bo spregovoril avtor Janko Messner.

Klub „Svet knjige"

se razširja tudi na Koroško

Prvi slovenski knjižni klub „Svet knjige", ki je bil pred nekaj leti ustanovljen v Ljubljani in šteje danes že več kot 100.000 članov, je navezal sodelovanje s knjigarna „Naša knjiga" v Celovcu in tako ustvaril pogoje, da svojo dejavnost in s tem velike ugodnosti pri nakupu slovenskih knjig, plošč in kaset razširi tudi na Koroško.

Ugodnosti, ki jih imajo člani kluba „Svet knjige", so zares velike: pri nakupu knjig do 30 % popusta, medtem ko pri gramofonskih ploščah znaša popust do 15 %. Po seznamu oz. katalogu, ki ga izdaja klub četrtletno, lahko izbirajo med najbolj znanimi domačimi in tujimi romani, dokumentarnimi deli, priročniki, najlepšimi knjigami za otroke in mladostnike, ter ploščami in kasetami s klasično, zabavno in narodno glasbo.

Po drugi strani pa so pravila kluba in obveznosti članov zelo preproste: članarine ni nobene, le vsako četrtletje je treba kupiti vsaj eno knjigo, ploščo ali kaseto. To so torej na leto samo štirje nakupi, pri katerih znesek ni pomemben; seveda pa je možno — po istih ugodnih cenah — vsakokrat kupiti po več knjig ali plošč. Tistim članom, ki se sami ne morejo prav odločiti za kakšno knjigo in zato svojega naročila ne sporočijo pravočasno, pomaga klub s skrbno izbrano kvalitetno „knjigo četrtletja" po še posebno ugodni ceni.

Sedaj se ugodnosti, ki jih nudi klub „Svet knjige", lahko poslužimo tudi koroški Slovenci. Prijavnice oz. pristopnice je treba poslati na naslov „Naša knjiga", 9020 Celovec, Paulitschgasse 5—7, kjer dobijo interesenti tudi podrobnejša pojasnila. Tiste, ki bodo prijavnico poslali najkasneje do 29. novembra 1977, čaka še posebno darilo: Valvasorjeva „Slava vojvodine Kranjske" iz 17. stoletja v priredbi Mirka Rupla (format knjige 21x29 cm, 340 strani, več kot 100 slik, 16 posebnih grafičnih prilog, vezana v umetno usnje) za 70 šilingov.

Torej izkoristimo priložnost, postanimo član prvega slovenskega knjižnega kluba „Svet knjige", odprimo naše domove dobri slovenski knjigi!

Zamejski študentje

prispevajo k spoznavanju manjšinske problematike

Slovenski študentje iz Koroške, iz Porabja (Madžarska) in iz Furlanije-Julijske krajine (Italija), ki študirajo v Ljubljani, so leta 1968 ustanovili svoj Klub zamejskih študentov, ki skrbi za večjo medsebojno povezanost in organizirano delovanje, igra pa pomembno vlogo tudi s tem, da javnosti in predvsem študentom v Sloveniji približuje vprašanja vseh treh slovenskih manjšin ter bistveno prispeva k spoznavanju manjšinske problematike.

To je bilo poudarjeno tudi na nedavnem občnem zboru Kluba zamejskih študentov v Ljubljani, ki so se ga poleg študentov udeležili predstavniki mladinskih ter študentskih organizacij, pa tudi zastopniki zamejskih slovenskih organizacij, med njimi tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser.

Na zboru je bilo govora o raznih nalogah in oblikah delovanja kluba zamejskih študentov, kot so npr. pomoč pri vpisu na univerzo, pri iskanju prostorov v študentskem naselju, pri nostrifikaciji diplom in podobno. Posebno važno je uvajanje novincev v študentsko življenje: tozadevno pri zamejcih ne nastanejo težave le zaradi prehoda iz srednje šole na univerzo, ampak predvsem tudi zaradi preskoka iz enega šolskega sistema v drugega, iz ene gospodarsko-politične stvarnosti v drugo. Problemi pa nastajajo tudi zaradi jezika, kar ugotavljajo zlasti pri študentih, ki prihajajo v Ljubljano iz Koroške in iz Porabja.

Vse to bo klub upošteval pri svojem nadaljnjem delu. Njegovo delovanje pa bo zajelo tudi predavanja o zamejski stvarnosti, ki bodo odprta za vse študente, ker so zamišljena kot prispevek k spoznavanju manjšinske problematike. Po drugi strani pa bodo zamejski študentje imeli priložnost, da se seznanijo z notranjo ureditvijo Jugoslavije in z njeno politiko nevvrščenosti, zlasti pa tudi s tamkajšnjim reševanjem vprašanj zaščite narodnostnih skupnosti.

Občni zbor je izrazil tudi ogorčenost zaradi nacionalističnega pritiska na Koroškem, kakor prihaja med drugim do izraza v izsiljevanju slovenskih mladincev, ki se šolajo v Sloveniji (o najnovejšem takem primeru smo pred nedavnim poročali tudi v našem listu — op. ured.).

Proga Šamac – Sarajevo

bo doživela drugo mladinsko delovno akcijo

Prihodnje leto bo na železniški progi Šamac—Sarajevo spet izvedena obsežna mladinska delovna akcija. V času od 1. aprila do 29. novembra se bo zvrstilo osem izmen, v katerih bo skupno sodelovalo 24.000 mladincev in mladink iz vse Jugoslavije. Brigadirji bodo gradili drugi tir železniške proge na odseku od Doboja do Zenice.

Tako bo proga Šamac—Sarajevo doživela že drugo mladinsko delovno akcijo. Že leta 1947, ko je mladina iz Jugoslavije in iz številnih drugih držav (med drugimi sta pri gradnji sodelovali tudi dve mladinski brigadi iz Koroške) gradila prvi tir, je bila proga Šamac—Sarajevo visoka šola bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti ter hkrati široke mednarodne solidarnosti.

MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR

FRANC AICHHOLZER:

Iz mojih spominov

7

S tov. Martinjakom sta se rada pogovarjala o šegah in navadah med kor. Slovenci; vse to ga je močno zanimalo. Še dan pred mojim odhodom me je obiskal in me tolažil, ker sem prav tistega dne izkupil neko kazen. Vse bo zopet minilo, mi je dejal. Tedaj je bil že precej slab in se je moral opirati na palico. Kakor so mi pozneje pripovedovali tovariši, se je zadušil v neki mlaki, ker so mu noge popolnoma odpovedale. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Še istega večera, ko sva se poprej — zadnjič — pogovarjala z Lestokom, sem prejel od komande listek z mojo številko in naročilom, da se moram drugi dan po jutranjem apelu javiti na komandi. Bil sem zaskrbljen in vznemirjen hkrati, ker nisem mogel vedeti, kaj me zopet čaka. Možnosti je bilo veliko, med drugimi tudi najboljša — da bom izpuščen. Toda le-ta se mi ni zdela preveč verjetna, čeprav so „politične" že začeli po malem odpuščati.

Ves izmučen, ker celo noč nisem mogel zatisniti očesa, sem se drugega jutra po apelu postavil na določeno mesto. Dvanajst nas je bilo, med nami dva Čeha, eden profesor, drugi časnikar. Toda nihče ni vedel povedati, kaj se ima z nami zgoditi. Mrzel veter je pihal, da nas je kar zeblo. Šele čez kaki dve uri je prišel SS-ovec. Postavil se je pred nas in začel ugotavljati našo identiteto. Vse se je ujemalo. In zopet se je pričela z nami dolga procedura, iz katere smo se mogli šele dokončno prepričati, da gre za naš odpust. Morali smo najprej k brivcu, nato v bolnišnico, da so nas pregledali, če ni vidnih znakov kake telesne poškodbe (tukaj sta bila dva že izločena). V kuhinji smo dobili še zadnje kosilce, nakar smo se v shrambi, kjer so imeli shranjene naše civilne obleke, morali preobleči. Pri tej priložnosti smo videli, kako smo shujšali, kajti obleke so kar visele na nas. Jaz sem shujšal za celih 18 kg.

Ko smo oddali še vse druge stvari, so nas odpeljali v pisarno. Tam smo prejeli potrdila, da smo iz KZ-taborišča bili odpuščeni, toda z naročilom, da se moramo takoj, ko se vrnemo domov, javiti pri domači policiji oziroma gestapi. Gestapovec nam je naredil dolgo pridigo o našem zadržanju, ko pridemo zopet na svobodo, posebno pa nam je zabičal, da ne smemo nikdar in nikomur kaj povedati o tem, kaj smo videli in doživeli v taborišču.

Vse to se mi je zdelo, kakor da slišim v sanjah, kajti moje misli so bile že daleč naprej — tam pod Jepo v mojem rojstnem kraju. Šele potem, ko nas je straža privedla na mejo taborišča in ko je za nami padla cestna zapora, nam je zavriskalo srce: rešeni smo bili gestapovskih biričev in se po dolgem času zopet vračali — sicer po isti poti, vendar tokrat svobodni v domovino.

Nekaj spominov na Prežihovega Voranca

Dolgo je že od tedaj. Bilo je lepega jesenskega dne, konec meseca oktobra leta 1904, ko sem kot mlad učitelj s celovškega učiteljišča odšel iz domačega kraja nad Baškim jezerom, da nastopim svojo prvo učiteljsko službo na dvorazrednici v Kotljah. Kraj mi je bil znan po tamkajšnji slatini, imenovani „Rimski vrelec". Ko sem na guštanjski postaji izstopil, sem si najprej nekoliko ogledal trg, potem jo pa mahnil po cesti in bližnjicah, skozi gmajnice in ob šumečem potoku mimo hiš in travnikov, naravnost svojemu cilju nasproti. Bila je to moja prva pot v življenje, polna idealov in lepih načrtov, kakor so svojstveni le mladim ljudem.

Ob mislih, ki so me spremljale vso pot, sem se nekako po eni uri hoda znašel v prijazni vasi Kotlje. Naselje leži, kakor že ime pove, krog in krog obdano od gričev in vrhov. Čedne hišice obdajajo polja v zavarovani kotlini. Z gričev te pozdravljajo kmečki domovi, obkroženi s sadovnjaki, senožeti in gozdovi. V vasi sami pa je bilo še opaziti sledove požara, ki je pred nekaj leti uničil del naselja. Ta dogodek tako nazorno opisuje Prežihov Voranc v svojih „Solzicah".

Zglasil sem se najprej v šoli. Nadučitelj s kopico še majhnih otrok, ki so me prav zvedavo ogledovali, me je ljubeznivo sprejel. Že sem tudi zvedel, da bom poučeval v drugem razredu. Staro šolsko poslopje je postalo premajhno, imelo je prostora samo za en razred in nadučiteljevo stanovanje. Zato je bil drugi razred nastanjen v zasebni hiši na zgornjem koncu vasi, tik pod „Rimskim vrelcem". V tej hiši je bila tudi stanovanjska soba za drugega učitelja.

Po kratkih navodilih, ki sem jih prejel, sva z nadučiteljem stopila v bližnjo gostilno, ki se ji je reklo pri Križanu. Tu sem si zagotovil hrano, za katero sem plačeval na mesec 40 kron. Moja mesečna plača pa je znašala le 60 kron. Gostilničarka, doma iz Sevnice na Štajerskem, je bila zavedna Slovenka. Ker je dobro poznala razmere na vasi, mi je to mnogo koristilo.

Nastopil je prvi šolski dan. Nadučitelj me je predstavil razredu. Otroci so mi ugajali. Tudi šolska soba, dasi samo zasilno urejena, je bila še dosti prijazna. Učni jezik je bil kajpak nemški, čeprav so bili otroci skoraj brez izjeme slovenskih staršev. Moral sem biti previden, da ne bi že kar od začetka vsega pokvaril. Ves vpliv v občini so imeli nekateri priseljeni Nemci. Njim na čelu je bil lastnik „Rimskega vrelca" Osiander. Pri njem je bila nastanjena tudi pošta. Kmalu sem se prepričal, da je bila moja pošta pod nadzorstvom. Previdnost je bila tedaj upravičena.

Med učenci sta takoj zbudila mojo pozornost brata Kuhar s Prežihovega vrha, starejši Voranc in mlajši Lojze. Oba sta bila zelo nadarjena. Ker je bila šola utrakvistična, je predvideval učni načrt po tri tedenske ure za slovenščino, ki pa ni bila za vse učence obvezen predmet. Nekateri se tega pouka niso hoteli udeleževati, posebno, če tega starši niso želeli.

Pri slovenskem pouku sem kmalu spoznal Vorancove talente. Medtem ko pri drugih predmetih ni bil preveč udeležen, je kazal za slovenščino veliko zanimanje. Vedno je bil pozoren, kadar je v slovenski uri slišal kaj novega.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Uspel izlet otroške skupine

Na dan državnega praznika, 26. oktobra je Slovensko prosvetno društvo „V. Poljanec" iz Škocijana organiziralo in financiralo izlet naših otrok v Celovec, Gure in

Rož. Izleta se je udeležilo kar 32 otrok.

Napolnjeni nahrbtniki z mavžno in otroški obrazi, ki so bili polni pričakovanja — smo se z omnibusom avtopodjetja Štefan Sienčnik odpeljali proti Celovcu, kjer smo se prvič ustavili v takozvanem „Medvedjem vrtu". Tu smo si ogledali različne medvede, od medveda kosmatinca do belega seververnega medveda. Veliko zanimanje so vzbujale tudi opice in pisane papige. Po tem zanimivem in poučnem ogledu živali, smo se podali na pot proti Guram in Rožni dolini. Med vožnjo so otroci prepevali pesmi, katere je v kratkem času naštudirala Marija Hartman iz Klopinja, ki z veliko vnemo in ljubeznijo uči oziroma vodi otroški zbor. Razveseljivo je bilo ugotoviti, koliko so se otroci v tem kratkem času, ki jim je bil na razpolago, naučili.

Preko Kotmare vasi smo prispeli v prijazno in lepo vasico Bilčovs, ki sloni na južnih obronkih sončnih Gur. V znani gostilni pri Miklavžu smo se ustavili in pokrepčali in jo nato ubrali naprej proti Rožeku, kjer je bil na programu ogled oziroma obisk znanega živalskega parka, ki slovi daleč preko meja Koroške. Navdušenje je bilo, ko smo prav od blizu videli Jelene, srne, divje prašiče, bizone, kozoroge, sove in drugo, veliko. Skoraj dve uri smo se mudili v parku in ob krasnem sončnem vremenu uživali vse te lepote. Kar prehitro je minil čas in morali smo se podati na pot proti domu. Preko Št. Jakoba nas je peljala pot v Št. Janž, kjer smo se zadnjič ustavili in v gostilni Tischler gasili žejo.

Med vožnjo smo se varno počutili pri našem šoferju, Šimeju Wrulichu, ki je brezplačno žrtvoval svoj prosti dan. Prijetno utrujeni smo se vrnili domov in vsi otroci brez izjeme so izrazili željo, da bi se priredilo še več tako lepih izletov.

Ob tej priložnosti se je treba prav posebej zahvaliti naši učiteljici Helki Mlinar, ki z veliko požrtvovalnostjo vodi tedensko otroške sestanke, na katerih se vadijo s slikanjem, ročnim delom, pleskanjem, igranjem itd. Zahvala pa naj velja seveda tudi vsem, ki sodelujejo pri otroški skupini SPD „V. Poljanec" in katerim še nadalje želimo mnogo uspeha in vztrajnosti pri tej važni in pomembni nalogi. Le na ta način si bomo mogli obdržati našo mladino.

Mariborski književniki brali v Selah-Kotu

O dolgoletnih prijateljskih vezeh med Pododborom društva slovenskih pisateljev v Mariboru in Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu je že večkrat tekla beseda. Na osnovi teh stikov je prišlo do vidnih rezultatov. Vsako leto pride do ene izmenjave odnosno obiska mariborskih pisateljev na Koroškem odnosno koroških v Mariboru. V tamošnji literarni reviji Dialogi sodelujejo naši književniki, mariborski pa pridejo do besede v Koroškem koledarju, ki ga izdaja Slovenska prosvetna zveza.

V okviru tega sodelovanja so se pretekli petek na Koroškem spet mudili mariborski pisatelji in na posredovanje Slovenske prosvetne zveze bili gost Slovenskega prosvetnega društva „Herman Velik" v Selah-Kotu. To so bili Nada Gaborovič, Janez Švajncer, Slavko Jug in Emil Frelich. Gostom je izrekel dobrodošlico predsednik Jurij Mak, medtem ko je predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek spregovoril uvodne besede in ob tej priložnosti na kratko predstavil posamezne avtorje ter naglasil velik pomen sodelovanja med pisatelji tu in onstran meje.

Nada Gaborovič se je v imenu nastopajočih zahvalila za prisrčen sprejem, nakar so pričeli z branjem iz svojih del. Občinstvo je tako dobilo delen vpogled v ustvarjanje mariborskih pisateljev, kar je za ljubitelje slovenske besedne umetnosti bilo enkratno doživetje. Na željo gostujočih pisateljev, sta nekaj pesmi prebrala tudi domača pesnika Valentin Polanšek in Andrej Kokot ter tako ugodila želji gostov, namreč, da tudi koroški književniki prispevajo svoj delež v slovensko kulturno zakladnico. S tem pa je bilo tudi ponovno potrjeno dejstvo o enotnem slovenskem kulturnem prostoru.

Ob slovesu se je gostom za lepi kulturni užitek zahvalil Jurij Mak. Predsednik Slovenske prosvetne zveze je gostom izročil gramofonsko ploščo koroških pevskih zborov, gostje pa so za društveno knjižnico podarili nekaj svojih knjig. Ob tej priložosti pa so se dogovorili, da bodo koroški pisatelji mariborskim gostom vrnili obisk.

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi prireja ob
70-LETNICI OBSTOJA

kulturni teden

SPORED:

Nedelja 20. novembra 1977 ob 14.30 uri — igra „Kadar se utrga oblak", igrajo člani SPD „Srce"

Četrtek 24. novembra ob 20. uri — Zabavno glasbeni večer. Igrata trio Korotan in instrumentalni ansambel „Drava". Pojeta Magda Koren in Uši Kelih

Petek 25. novembra ob 20. uri — Predavanje z diskusijo „Von der Befreiung zum Staatsvertrag", „Die Kärntner Slowenen nach dem zweiten Weltkrieg". Predava dr. Hanns Haas univ. asistent iz Salzburga

Sobota 26. novembra ob 15. uri — Mladinska igra „Plesoči osliček", igra Oder Mladje iz Celovca
ob 20. uri predavanje z diskusijo „Chansen der Minderheiten in der Demokratie", predava univ. prof. dr. Anton Pelinka — Innsbruck

Nedelja 27. novembra 1977 ob 14.30 uri — Slavnostna prireditev ob 70-letnici društva. Nastopajo: govorniki, domači pevski zbor ter sosednji pevski zbori in folklorna skupina SPD „Srce"

Vse prireditve so v kulturnem domu v Dobrli vasi!
Prijatelji slovenske besede in pesmi prisrčno vabljeni!

Oddaja slovenske TV

V sredo 16. novembra 1977 ob 18.45 uri bo ljubljanska televizija predvajala spored, ki smo ga pred letom dni, ob času zloglasnega preštevanja posebne vrste, imeli priložnost videti in slišati na ekranih po vsem slovenskem prostoru in tako tudi pri nas (kjer so pač dani pogoji za slovenski TV sprejem). Ta oddaja je posvečena koroškim Slovencem; narodu, ki svoje življenjske sokove črpa iz globokih korenin več kot tisočletne tradicije, ki se v glavnem izraža v tem, da naše slovensko ljudstvo na Koroškem ne namerava podleči raznarodovalnemu pritisku.

V omenjeni televizijski oddaji nastopajo znani koroški zbori in književniki. Tako so med pevskimi zbori zastopani — mešani zbor in oktet SPD „Danica", pevski zbori „Gallus", „Podjuna", „Rož", ženski oktet SPD „Obir" in pevski zbor iz Sel. Med besednimi ustvarjalci pa Milka Hartman, Franc Linhart, Franc Hanin, Kumer Mirko - Črčej, Josef Türk, Hanzi Kežar, Andrej Kokot, Hanzi Weiss, Lovro Kassl in Nužej Tolmajer.

V sredo je torej spet lepa priložnost videti in slišati naše ljudi v slovenski televiziji. Kar seveda zelo obžalujemo je to, da je slovenski TV sprejem omejen samo na majhen del našega dvojezičnega ozemlja. Prav zaradi tega je sprejem slovenske televizije tudi na ostalem dvojezičnem ozemlju Koroške nujna potreba. Ob tej priložnosti ponovno pozivamo merodajne avstrijske oblasti, da končno dajo dovoljenje za vključitev TV pretvornika na Peči.

Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza

vabita na

koncert

MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA
iz Maribora, pod vodstvom profesorja Branka Rajšterja

- **v nedeljo 20. novembra 1977 ob 19.30 uri v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku**
- **v ponedeljek 21. novembra 1977 ob 19.30 uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu**

Ljubitelji lepe pesmi prisrčno vabljeni!

Lepa pridobitev občine Bilčovs

Dolgoletna želja naših občanov, da bi prišli do novega pokopališča in da bi se zgradila nova mrtvašnica, se je v nedeljo 30. oktobra uresničila. Že več let se je ugibalo, kje bi se dobil primeren prostor za novo pokopališče, ker je staro pri cerkvi postalo že mnogo premajhno. Končno se je našel res primeren prostor nad vasjo, ki ga je dal na razpolago kmet Šenhlab iz Bilčovsa. To zemljišče so morali seveda primerno pripraviti, da odgovarja svojemu namenu in v nedeljo sta bila pokopališče in mrtvašnica slovesno in uradno predana občanom.

Stroški za obe lokaciji so bili seveda visoki — 3,5 milijona šilingov. Deželna vlada je prispevala 2,6 milijona šilingov, ostalo pa občina sama.

Na slovesno otvoritev je občina povabila občane in pa številne druge goste. Tako je župan Hanzi Ogris v imenu občine pozdravil gospoda prelata Zechnerja, ki je v zastopstvu koroškega škofa, blagoslovil pokopališče in mrtvašnico; nadalje gospoda župnika Leopolda Kassla; zastopnika deželnega glavarja, prezidenta Guttenbrunnerja; župane sosednjih občin — Bistrice v R. in Kotmare vasi; celotni domači občinski odbor, zastopnike tiska in radia, načrtovalnega arhitekta Pucherja, diplomirano grafično ustvarjalko Meino Schellander; delavce in zastopnike soudeleženih podjetij pri gradnji; vse občane in pa seveda tudi pevke in pevce domačih zborov, ki so dali slovesni prireditvi veličasten glasbeni okvir. V svojem govoru, ki ga je imel župan v obeh deželnih jezikih, je med drugim poudaril, da je tri leta po odločitvi za ta projekt gradnje pokopališča in mrtvašnice, tokrat prišel tisti trenutek, ko predaja obe lokaciji svojemu namenu. Gotovo se strinjate z menoj, je dejal župan, da smo dokončali lepo uspelo in koristno delo, ki naj bo našim mrtvim v spomin in nam živečim v opomin na kraj miru in zbranosti v središču naše občine. Razveseljivo je tudi, da je hkrati v tem okviru dobil spomenik žrtvam obeh vojn primernejše mesto, kjer se bomo spominjali naših mrtvih, raztresenih na različnih bojiščih. Ob tej priložnosti smem izreči zahvalo občin. odbora koroški deželni vladi za njen lepi prispevek, nekdanjemu lastniku zemljišča gospodu Krušicu pd. Šenhlabu, da je bil pripravljen prepustiti nam ta lepi in pripravni prostor; vsem pri gradnji sodelujočim podjetnikom in njihovim nameščencem in delavcem za vzorno in pravočasno opravljeno delo. Moja zahvala pa velja predvsem občinskim odbornikom, ki so s svojimi soglasnimi sklepi omogočili financiranje in izvedbo teh prepotrebnih naprav.

„Dolgost življenja našega je kratka. Kaj znancev že zasula je lopata! Odprta noč in dan so groba vrata, al dneva ne pove nobena pratka." S to mislijo hočemo od sedaj naprej v novi mrtvašnici jemati slovo od naših umrlih občanov in jih pospremiti na novo njivo miru, kjer jim bodi domača zemlja zadnje počivališče. Nas živeče pa naj ta kraj zbranosti, vse brez razlike, vidi združene v miru, kadar se spominjamo naših mrtvih, kajti končna resnica je pravo vrednotenje smrti, kot izpričuje pesem: „Zrl sem v strašne teme tvojih brezen: in ker bil pogled je moj zastrt, od bridkosti, nisem vedel — smrt, da si najskrivnostnejša, ljubezen!

Na zaključku otvoritvene oziroma blagoslovitvene slovesnosti se je župan gospodu prelatu Zechnerju prisrčno zahvalil za lepo uspeli otvoritveni akt.

Z dobro voljo naših občanov in ob podpori koroške deželne vlade, je naša občina spet zabeležila lepo in koristno pridobitev, ki je hkrati tudi lep prispevek k uveljavitvi naše občine v deželi.

Vidra vas pri Pliberku

V soboto 29. aktobra je bil pri nas vesel dogodek. Poročil se je Jozej Nahbar pd. Kropov Jozej iz Vidre vasi pri Pliberku, sedaj poslovodja posojilnice Pliberk. Ženin izhaja iz znane narodno zavedne Kropove družine. Po študiji na slovenski gimnaziji v Celovcu, je stopil v službo pri Zvezi slovenskih zadrug, nakar je prevzel posojilnico Pliberk, katero sedaj vodi z mladostnim elanom v zadovoljstvo vseh. Želimo, da bi naš zadružnik-poslovodja tudi v bodoče vse svoje znanje in delo tako pridno vlagal v našo skupno stvar.

Za svojo življenjsko družico si je izbral Elfriedo Štefic. Mlada nevesta, sedaj žena, izhaja iz prav tako naših vrst, saj je hči znane Tomaževe Ančke, poročene Štefic in pa njenega pridnega in delavnega moža Anzana Štefica. Poročni obred je bil v Pliberku. Opravil ga je mestni župnik Kulmež. Vesela „ojset" je bila v gostilni Štefic v Pliberku, kjer so prijetne ure veselja ob izvrstni jedači in pijači mnogo prehitro minile.

Mlademu poročnemu paru želimo srečno in zdravo skupno življenjsko pot.

Železna Kapla

Podjetje za žensko modno blago „Elegance" iz Gradca je pred nedavnim v našem kraju v Železni Kapli uredilo in otvorilo podružnico z namenom, da zadosti potrebam spodnje Koroške in Železne Kaple z okolico po modnem blagu za ženske. Nova trgovina bo posredovala najnovejše modne artikle iz vseh modnih centrov sveta in to po zelo ugodnih cenah.

Modna trgovina za ženske „Elegance" je trgovsko in proizvodno podjetje, ki ima že četrtstoletno tradicijo. Podružnica v Železni Kapli ima v več kot 400 let stari hiši okusno in v stilu Biedermaierja in baroka urejene prostore, tako da je novo podjetje lepa pridobitev za našo občino. Vodstvo nove modne trgovine za ženske se priporoča s čim večjim obiskom odjemalcev, posebno pa je zainteresirana, da pritegne stranke tudi iz sosednje Slovenije.

LJUBITELJI ŠAHA
POZOR

Tudi v letošnjem šolskem letu 1977/78 imajo interesenti možnost igranja, izpopolnjevanja in tekmovanja v šahu. Slovenski fizkulturni zvezi je uspelo pridobiti večkratnega deželnega prvaka Jurija Deisingerja, ki bo igralce poučeval.

Interesenti naj pridejo ob četrtkih ob 18.30 uri v Dijaški dom SŠD, Tarviser Straße 16, Celovec.

Župnijski vestnik „Ukve“ v ognju katoliškega tiska

Pred nedavnim je bil edini slovenski list v sosednji Kanalski dolini v Italiji, župnijski vestnik „Ukve" tarča napadov in to zaradi tega, ker sta v listu bila objavljena dva članka — „Na delo" in „Nekaj misli". V članku „Na delo" pisec izraža zaskrbljenost, ker uradna državna šola pouk slovenščine trdovratno odreka, medtem ko država plačuje samo tečaje za jezik Kapplerja in tovarišev, ki po kanalskih vaseh širijo in proslavljajo rasistično politiko mrzlega severnega soseda".

V drugem sestavku „Nekaj misli" pa pisec poroča o pisanju južnotirolskih časopisov o položaju v Kanalski dolini in o njeni nemški manjšini; o kateri pisec meni, da so nemške družine v Kanalski dolini že prava redkost, ker je večina za časa Hitlerja odkorakala za svojim Führerjem v veliki Reich. Nadalje je v tem sestavku bil omenjen Južni Tirolec dr. Atz, ki je na kongresu Slovenske skupnosti v Števerjanu dejal, da so južnotirolski predstavniki v italijanskem parlamentu glasovali **proti** osimskemu sporazumu zato, ker v njem ni omenjena slovenska manjšina. Ko pa je dr. Atz govoril v Ukvah, je tudi sam prezrl Slovence. Govoril je v italijanščini in nemščini, o Slovencih pa ni črhnil besedice. Kam piha veter je razvidno tudi iz tega, kakšno stališče je južnotirolski tisk zavzel do Kapplerja in s takimi ljudmi naj bi edina slovenska stranka v Furlaniji-Julijski krajini imela prijateljske stike. Naj tudi odgovorni pri Slovenski skupnosti premislijo, kam plovejo s takšno druščino.

Te odkrite misli in besede so bile povod, da se je ob nje obregnil „Katoliški glas", ki očita uredniku „Ukev", župniku Mariu Gariupu, da je ponatisnil nekaj informativnih člankov iz dnevnika, ki ga izdajajo „komunisti in socialisti, pa čeprav slovenski". Nadalje je ta list vzel v zaščito Južnotirolca dr. Atza, kateremu je člankar v „Ukvah" upravičeno očital, da ne ve za Slovence v Kanalski dolini. In da bi njegov zagovor dr. Atza bil še učinkovitejši se je na račun zavrnitve slovenskega šolskega okraja znebil neslane trditve, češ da so tega krivi komunisti in socialisti, kar pa seveda ne drži, ker so v tej zadevi odločali demokristjani.

Skoro istočasno je bil list „Ukve" tarča napada s strani glasila južnotirolske ljudske stranke (katoliške), „Volksbote". V dolgem članku z naslovom „Neprijetne novice iz Kanalske doline" in s podnaslovom „Ščuvanje slovenskih časopisov proti tirolski pomoči za zidavo šole v Ukvah", je pisec hotel prikazati, da je solidarnost severnih in južnih Tirolcev slovenskim nacionalistom trn v peti in da so slovenski časopisi uprizorili ščuvalno akcijo proti vsemu kar bi utegnilo služiti ohranitvi nemškega jezika in kulture. To je očitno in namerno potvarjanje, kajti v vestniku „Ukve" ni ne duha ne sluha o kakšnem napadu na tirolsko solidarnostno pomoč prizadetim krajem. Pripomba ali kritika je bila iznešena le proti načinu, kako je bila slovesnost polaganja temeljnega kamna izvedena. Če se je že uporabljala beseda šovinizem, potem le-ta ni očitati Slovencem v Kanalski dolini in župniku Gariupu; nasprotno, šovinizem so demonstrirali tisti, ki so Slovence hote prezrli in ki tudi delujejo proti njihovemu obstoju in razvoju.

Z uradne otvoritvene slovesnosti polaganja temeljnega kamna za novo šolo v Ukvah je znano, da nihče ni spregovoril v slovenščini in da tudi nihče sploh ni omenil, da živijo v Kanalski dolini Slovenci. To pa je bilo po mnenju glasila „Ukve" očitno potvarjanje dejstev s prozornim namenom nadaljnjega raznarodovalnega pritiska na kanalske Slovence. O kakšnem napadu na solidarnostno pomoč Tirolcev Kanalski dolini po potresu pa seveda ni govora.

Primorski dnevnik je k dogodkom v Kanalski dolini zapisal sledeče: Pisanje južnotirolskega „Volksbote" nas pravzaprav ne preseneča, nerazumljiv (ali še preveč) pa je napad „Katoliškega glasa" na „Ukve" in njihovega urednika: napad, ki odraža skrajno klerikalno zakrknjenost, ki ne popusti niti v primeru glasila in človeka, ki pošteno opravlja svojo dolžnost kot duhovnik in Slovenec. Pasti nižje že skoraj ni več mogoče. Čudno je za katoliški slovenski tednik, da se boljše razume z južnotirolskim Nemcem dr. Atzem kot pa s svojim slovenskim duhovnim sobratom.

Seminar v Tinjah

Katoliška socialna akademija in Katoliška prosveta v sodelovanju s kulturnimi in političnimi organizacijami koroških Slovencev sta v času od 1. do 6. novembra izvedla seminar za usposabljanje kulturno-političnega dela, ki je zasedal v domu prosvete „Sodalitas" v Tinjah. Seminar je bil namenjen vsem tistim, ki želijo s kulturno-političnim delom ustvarjati boljše pogoje naši narodni skupnosti na Koroškem, skratka, seminar naj usposobi udeležence, da bodo znali natančneje presojati svoj položaj kot Slovenci ter učinkoviteje zboljševati družbeni položaj.

Vsebina prvega dela seminarja je bila — Soočenje z mojo osebno zgodovino kot Slovenec. V okviru tega seminarja smo si najprej skušali zavestno priklicati v spomin osebni življenjski razvoj, predvsem z vidika, zakaj smo Slovenci. V zvezi s tem so bila stavljena različna vprašanja kot na primer: Kako sem se začel zavedati, zakaj sem Slovenec (katere osebe, doživetja, dogodki, ustanove itd. so bile merodajne)? — Kaj mi pomeni biti Slovenec? — v kakšnem socialnem okolju živim? — Kaj pomeni biti Slovenec v različnih socialnih okoljih (v družini, v sorodstvu, v soseščini, v šoli, v obratu, v ustanovah itd.)?

Iz stališč posameznikov smo skušali izdelati elemente skupnega pojmovanja. Prav tako smo tudi primerjali naša pojmovanja z javnimi izjavami koroških Slovencev, kako le-ti sami sebe pojmujejo.

Osebno smatram ta tečaj za zelo pomemben, ker mi je, v dialogu bodisi z nasprotnikom ali prijateljem, ki si še ni na jasnem, kam naj se integrira, v veliko korist. Ta seminar pa mi je pripomogel tudi do spoznanja moje lastne identitete, kar je predpogoj za uspešen dialog k boljšemu razumevanju in spoznavanju drugih.

M. J.

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRAL

Pismo iz Salzburga in ...

Liebe Freunde!

Am Donnerstag, den 20. Oktober führte der KSV in Salzburg eine Veranstaltung durch. Eingeladen waren zwei Kärntner Slowenen, die Mitglieder der KPÖ oder KPÖ-Unterorganisationen und der slowenischen Zentralorganisationen sind. Diese zwei Vertreter sprachen vor nicht einmal zwanzig Leuten über das VGG und welche Haltung die gesamte Volksgruppe dazu einnehmen solle, vor allem wie man die minimalen Konzessionen (!) ausnützen solle.

Das Salzburger Solidaritätskomitee für die Rechte der Minderheiten hat immer betont, daß das VGG durch und durch eine Verschlechterung der Lage der Volksgruppe bedeutet (wie auch die beiden Zentralorganisationen von Anfang an hervorgestrichen haben), daß es die Zersplitterung des zweisprachigen Gebietes bewirkt, und die Spaltung der Angehörigen der Volksgruppe bedeutet, indem plötzlich mehrere Kategorien von Kärntner Slowenen existieren. Und genau diese Tatsache bezeichneten diese zwei Referenten als minimale Konzesionen der Regierung, als Reaktion auf den Kampf der Kärntner Slowenen, also als etwas Positives. Ist das nicht ein Hohn in Anbetracht der tatsächlichen Lage! Sie propagierten sogar, daß die einen Slowenen, die in die Ortstafel- und/oder Amtssprachenregelung hineinfallen, diese angeblich positiven Seiten des VGG besonders ausnützen sollen und daß die Hauptaufgabe darin bestehen muß, die Slowenen dabei zu beraten; die anderen sollen weiter für die Erfüllung des Artikel 7 kämpfen. Nicht der gemeinsame Kampf für die Gleichberechtigung wird an die erste Stelle gesetzt, sondern die rechtliche Hilfestellung zur Ausnützung des VGG für einen Teil der Volksgruppe. Versuchen sie hier nicht, die Aufspaltung der Kärntner Slowenen genau im Sinne des VGG und der damit geschaffenen Kategorien von Schulsprachen-, Amtssprachen-, Ortstafelslowenen, . . . weiter zu treiben und zu vertiefen? Die Frage, ob sie überhaupt noch gegen das VGG sind, bejahten sie. Wird das aber nicht zur Farce? Auf der Veranstaltung verstrickten sie sich auch immer wieder in diesen Widerspruch. Verdecken wollten sie das, indem sie Leute, die Kritik übten, mit abfälligen Bemerkungen und Beschimpfungen bedachten, wie zum Beispiel mich. Es wundert mich auch nicht mehr, daß sich diese Organisationen aus der Arbeit für die Gleichberechtigung der Kärntner Slowenen völlig zurückgezogen haben, nachdem sie mit der konsequenten Ablehnung des VGG gebrochen hatten. Sind zuerst ihre Vertreter mit unbegründeten und haltlosen Anschuldigungen gegen Mitglieder des Solidaritätskomitees aus dem Komitee ausgezogen, so lassen sie sich heute auch z. B. beim Prozess gegen Stefan Petjak und gegen Filip Warasch nicht mehr blicken. Vielmehr behaupten sie anmaßend, daß die Demonstration zum Waraschprozeß „nicht bitter notwendig" (J. Messner auf der Veranstaltung) gewesen sei.

Es ist meines Erachtens wichtig, daß man solchen ‚Vertretern' der Volksgruppe und ihren deutschsprachigen Gesinnungsgenossen überall die richtige Meinung zum VGG sagt. Ebenso würde ich die beiden Zentralorganisationen bitten, nicht zuzulassen, daß die KPÖ und ihre Organisationen mit der Minderheitenfreundlichkeit im in der Tat die Politik der Zentralorganisationen und auch der Solidaritätskomitees hintertreiben.

Für die Rechte der Minderheiten!

Mit solidarischen Grüßen

Christa Muhr, Auerspergstraße 14
5020 Salzburg (Mitglied des Solikom)

V rubriki „Tribuna bralcev" objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA TOPICO (1649 m)

Zbirališče v nedeljo 13. novembra ob 8. uri v Železni Kapli pred hotelom Obir.

Vodstvo izleta imajo kapelški planinci.

iz Dobrle vasi

Mnogo ljudi nima časa in priložnosti v radiu poslušati slovenskih oddaj. Prosila bi naša dva časopisa, da bi redno objavljala dela naših pesnikov in pisateljev.

Pred dobrim tednom sem poslušala slovensko oddajo. Bral je profesor Janko Messner eno svojih najnovejših del „Gospod Privat". Bral je čudovito vživeto, vzeto iz našega življenja. Tedaj sem sklenila, da pišem obema listoma, naj bi redno objavljala dela naših pisateljev in pesnikov, ki žive med nami in doživljajo isto križevo pot kot mi vsi. Oni opisujejo naše kraje in naše ljudi. Saj smo lahko ponosni na nje in dajmo jim naše pripoznanje, da bodo občutili našo hvaležnost.

„Vrnitev" se ne bo izbrisala iz spomina nikomur, ki je videl ta film. Koliko lepega ima Polanšek v svojem „Lipovem Bogcu" ter v „Grapah in soncu". Oh kako fleten je „Činček" in pesem „Vstani in se brani trpin". In Hartmanova Milka, ki opeva Podjuno. Kako požiraš besede njenih pesmi kot „Domači kruhec" in srečaš „Križ ob poti" ali pesem „Milijon nas je".

Z Lipušem občutiš bolečino — sirote brez matere, katero so umorili v koncentracijskem taborišču. Kokot nam daje samozavest, nas približuje moderni. Koliko imamo še mladih poetov in pisateljev, ki dozorevajo v to smer in veselimo se z njimi.

Pozdravljam vse pesnike in pisatelje, kakor tudi bralce

Sienčnikova mati iz Dobrle vasi

IVAN CANKAR 15

Črtice in novele

1907—1909

BRAT EDVARD

ZGODBA IZ SANJ

Odprl je bil duri tiho kakor duh. Počasi je stopil k postelji in je prijel Francko za roko; njegova roka je bila tako ledena in težka kakor roka mrtveca. Sklonil se je k nji, tako da jo je vso obžaril bledi plamen iz njegovih oči, kakor z mesečino. Z drugo roko se je dotaknil njenih prs in Francka je začutila veliko bolečino; držal je v roki, na dlani, njeno srce, ki je bilo še vse gorko in se je zvijalo kakor živo in trpeče. Stopil je k oknu in je odgrnil zastor; oblaki so se razmeknili, svetlo, sanjavo nebo je pogledalo nanj in nanjo. Vzdignil je dlan s srcem in ga je opazoval s strnjenimi obrvmi in tako od blizu, da ga je skoro poljubil; njegova lica so bila svetlejša, kakor da je bila dahnila nanje mehka mesečina. Vrnil se je, dotaknil se je v drugič njenih prs, nagnil je glavo in ustnice so se zgenile, kakor da je hotel izpregovoriti . . .

In tedaj se je nenadoma spačil njegov obraz v silni grozi. Narahlo, čisto tiho so se bile odpehnile duri in globoko spodaj, komaj za pol sežnja nad pragom, se je prikazalo dvoje oči. Dvoje oči, kakor jih je videla Francka samo nekoč, ko je bila še otrok: v samotni temi so se bile prikazale iz vode, izpod črnih vrb, okrogle, velike, zelene, iz zla strmeče, vabeče v zlo . . . Samo oči med durmi, brez telesa, brez obraza in rok; in oči same so se bližale . . . vse zlo, vsa groza je bila v njih . . . Obadva sta vzkriknila — brezbeseden, nerazločen, iz obupa izbruhel krik . . .

Francka se je vzdramila in je hitro planila iz postelje.

Cesta je bila temna kakor prej, ni bilo mogoče razločiti črnejše sence. Tudi poslopje onkraj ceste je bilo temno in mrtvo: nobeno okno ni bilo razsvetljeno, od nikoder ni bilo luči. Samo koraki so se glasili oddaleč — ali z dvorišča, ali s ceste; koraki ljudi, ki se gnetejo v gosti gruči, škrtajo po pesku, po kamenju. Nič človeškega glasu, ne besede, ne smeha.

Udarilo je zamolklo, kakor da je bil lopnil človek z vso silo na tla.

To je bil tisti krik, ki je nenadoma, vretjič, presekal noč . . . Francka je vztrepetala, pritisnila je dlani ob senca in je zaječala.

Slišala je njegov glas . . . natanko je videla, kakor da bi gorele svetle luči ob cesti, da leži na tleh, na kamenju, s krvjo oblit, oči osteklele od groze.

„Kdo si? Ali si zlodej sam? Zini besedo, da te spoznam!"

Vzkriknil je od bolečine in ni več govoril; udarilo mu je bilo pač v obraz, s silo naravnost v obraz, da so se preklale ustnice . . .

Tihi, oprezni koraki preko peska, preko kamenja; tihe, oprezne sence v temi, ob ograji.

„Videla bom, če stopijo na dvorišče, če stopijo v hišo!" je pomislila Francka.

Pred durmi so postale sence, ostale so nepremično, nato so se vrnile v noč, tiho, oprezno, brez glasu . . .

Francki se je zdelo, da se je bila pred durmi, ob ograji, okrenila črna glava in da so pogledale oči proti njenemu oknu.

„Videli so, da je bilo okno odgrnjeno, da je obraz ob oknu!" je pomislila. „Prestrašili so se, razbojniki . . ."

Potrkalo je na duri.

„Francka!"

„Slišala sem . . . in videla sem jih . . ."

„Koga si spoznala?"

„Noč je . . ."

„Šel bi tja . . . zdaj leži na klancu . . ."

„Ne hodi!" je vzkliknila Francka.

„Živi ljudje so!" je rekel hlapec. „Živi ljudje, kakor ti in jaz . . . duhovi ne ubijajo . . ."

„Ne hodi! Ljudi se boj, ne duhov!"

„Ali te je strah, Francka?"

„Ni me strah, samo hudo mi je pri srcu."

„Ne boj se, Francka; če ne nocoj . . . nekoč bom posvetil tem duhovom z lučjo v obraz. Rad bi jih poznal."

„Lahko noč, Tone!"

„Lahko noč, Francka!"

Preden se je vrnila v posteljo, je pogledala poslednjikrat z zaspanim očesom skozi okno. In tedaj je ugledala nekaj zelo čudnega.

Morda je bil samo trenotek — toda izmed tistih večnih trenotkov je bil, ki zarežejo v srce svoj spomin kakor z jekleno ostjo. Zapre človek oči in takoj se prikaže, kar je bilo, vse do najmanjše sence, do najbledejše luči.

Prej je bilo poslopje mrtvo, spalo je temno spanje razbojnika; niti krik ga ni vzdramil, spalo je in se ni genilo. Zdaj je bilo tiho na cesti in tam, visoko v oknu, se je nenadoma zasvetila luč. Okno je bilo žarko razsvetljeno, kakor da bi bili zastori strgani — prikazala se je svetla podoba v temnem okviru.

Sredi podobe je stal plečat in debelušen človek v pisani spalni halji. Ogromna je bila njegova glava in že vsa plešasta; samo ob sencih in nad zavaljenim, tolstim vratom so se vili rdečkasti kodri; tudi njegova zmršena brada je bila živordeča. Obraz, ki ga je videla Francka samo v profilu, je bil tako trd, porogljiv nasmeh na ustnicah tako hudodelski, da se je spomnila Francka na tistega rdečebradatega žida, ki drži v naročju košek z žeblji, ko pribijajo Kristusa na križ.

„Kaj ne stoji Traven tam? Kaj ni Travnov ta obraz?" je pomislila osupla.

Kadar je šel Traven preko ceste, v dolgi suknji, resen in gosposki, je bil njegov obraz ves priljuden, mehak in blagodušen. Kodri ob sencih in nad zavaljenim vratom pa so bili prav tako rdečkasti, tudi ščetinasta brada je bila prav tako živordeča, in celo oči, napol pod tolščo skrite, so bile prav tako drobne, vodene, nezaupne. Toda na cesti je sijalo sonce, na cesti je bila hudodelska nezaupnost tako globoko skrita, kakor kamen na dnu vode.

Natanko pred njim je stala ženska. Njen vrat je bil razgaljen, tudi roke so bile gole. Glava je bila nekoliko nag-

Potrebuje dojenček igračke?

Igra je glavna vsebina otrokovega življenja in brez igre in igrač ni normalnega duševnega in telesnega otrokovega razvoja. Nekateri starši mislijo, da je otroku potrebna igračka šele ko shodi in ko že zna govoriti. Toda temu ni tako. Otrok res potrebuje igrače zelo zgodaj. Vsaka mati je opazila, da se normalno telesno in duševno razvit otrok prične v tretjem mesecu igrati in prva otrokova igrača je njegovo lastno telo. Takrat se otrok igra s svojimi prstki, tako da jih ogleduje in pri tem izraža vidno zadovoljstvo. Po tretjem mesecu prične obračati glavico na vse strani in se svojstveno veseli, ko jo drži nekaj hipov pokonci. Pri tem, ko si ogleduje roke ter krči in odpira pest, zadovoljno „mrmlja". Tako obnašanje je prva otrokova igra, s katero se otrok povzpne do urejenih in koordiniranih gibov. S tako igro se pri otroku vzpostavi temelj za stik z okoljem oziroma spoznavanje sveta okoli njega.

Kmalu za tem bomo opazili, da otrok poizkuša prijeti trakec čepice ali konček odejice. Torej že poizkuša uporabljati drug predmet namesto svojih prstkov za igro. Od drugega do četrtega meseca otrok reagira na prijeten zvok, glasbo, svetlobo, že s čustvom ugodja, ki ga izrazi z raznimi glasovi in kretnjami telesa. Nekateri pedopsihologi celo trde, da ima normalno telesno in duševno razvit otrok v tem obdobju posebno „težnjo" zaposliti svoja čutila s „poslušanjem" prijetnih zvokov: tiho petje, prijetna glasba. Seveda ne sme biti zvok premočan ali preblizu otroka, saj lahko na to reagira celo s strahom. To so igrače poslušanja.

Po četrtem mesecu otrok intenzivno išče predmete, ki jih lahko drži v roki. Za to imamo v naših trgovinah dokaj lično izdelane ropotuljice, katerih edina pomanjkljivost je, da so premalo zvočne. Od 4. do 6. meseca damo otroku igrače, ki jih lahko drži v roki. Vendar morajo biti igrače vsaj tako velike, da jih ne more stlačiti v usta. Lahko so to živalce iz gume, plastični obroči, lahko so pa tudi priložnostne igrače, ki jih mamica naredi sama. Vse to bo otroka razvedrilo, zaposlilo in z njo bo uril gibe rok.

V 6. mesecu damo otroku že prej omenjene igrače, toda ne bo jih samo držal v roki, temveč bo poizkušal z njimi že nekaj narediti: poizkušal jih bo dati v usta, obračal jih bo, udarjal ob ograjico in ob teh svojih uspehih bo izražal s posebnimi glasovi vidno zadovoljstvo. V vodo, v kateri otroka kopate, lahko položite račko ali ribico ali pa celuloidno kroglico. V tem obdobju otrok že poizkuša sedeti. Zato obdobje so kot igrače priporočljive zveneče kroglice, ki so nanizane na vrvici, katero razpnemo nad posteljico ali vozičkom. Otrok bo kaj kmalu ugotovil, če povleče za gumijasto vrvico, da bodo kroglice zazvenele in, da celo lahko premakne eno od druge.

Pol leta staremu otroku je vse zanimivo, kar se giblje. Predvsem pa je važno, da imamo otroka v svetlem prostoru in veliko na svežem zraku. Toda ne samo zato, da se otrok naužije zraka in sonca, temveč zato, da dobi čim več vtisov — oziroma dražljajev za njegova čutila.

V tem razvojnem obdobju si otrok grmadi že prve izkušnje in prihaja do enostavnega mišljenja. Prav je, če se z njim pogovarjamo, se mu nasmehnemo ali pa mu kaj zapojemo. Otrok si tudi osvaja že prve navade. Te nastanejo na podlagi ponavljanja slučajno opravljenih gibov, ki mu povzročajo ugodje. Tako pride otrok do izkušnje, da je položaj v materinem naročju skoraj vedno povezan s hranjenjem ali z igro. Zato si želi v tak položaj. In brž, ko pride v tako lego, že pričakuje, da se bo ugodna dejavnost ponovila. S takim ravnanjem bomo nudili otroku občutek sigurnosti in varnosti, ki pa je za zdrav duševni razvoj nujno potreben.

Za ljudi, ki bolujejo na želodcu

Kot pri vseh dietah, moramo tudi pri sestavljanju diete za želodčne bolnike upoštevati bolnikovo osebnost, njegove želje in navade v prehrani ter njegovo preobčutljivost za določene vrste jedi. Velikokrat pa se moramo pri sestavljanju jedilnika ozirati tudi na gmotne razmere, v katerih bolnik živi in na živila, ki so dosegljiva v določenih letnih časih. Želodčnih obolenj je več vrst: akutni in kronični želodčni katar, krvaveče rane na želodcu ter dvanajsterniku in druge. Osnovna dieta pri želodčnih obolenjih so:

- hrana naj ne bo prevroča ali prehladna, presladka ali prekisla;
- bolnik naj je v miru, počasi, da hrano dobro prežveči, za kar mu je potrebno tudi dobro zobovje;
- hrana naj bo bogata z vitamini, revna z maščobami in celulozo;
- hrana naj bo dušena ali kuhana, zabeljena pa z nerazbeljenim surovim maslom ali oljem.

Za vse vrste želodčnih obolenj veljajo na splošno enotni predpisi o načinu prehrane in načinu življenja bolnikov. Ne poznamo pa splošnih dietnih pravil za vsakega bolnika posebej. Vsak bolnik bo sam z malo dobre volje in pazljivosti lahko ugotovil, za kakšno hrano je njegov želodec najbolj občutljiv.

Oglejmo si, katere jedi oziroma živila zdravniki priporočajo za dieto želodčnim bolnikom.

JUHE

Juhe, ki so pripravljene sluzasto iz riža, ovsenih kosmičev in ješprenja. Zelenjavne juhe, pripravljene iz zelenjave, ki jo bolnik prenaša in zgoščene brez prežganja. Nemastne oziroma razmaščene mesne juhe, ki jih lahko zakuhamo z rižem, zdrobom, testeninami, s prepečencem ali legiramo s surovim jajcem. Dovoljena je tudi pretlačena krompirjeva juha.

ZELENJADNICE

Od zelenjadnic priporočajo: korenje, cvetačo, špinačo in sladko repo. Vso zelenjavo kuhamo ali dušimo, pretlačimo in zabelimo s surovim maslom ali oljem.

MESO

Od mesa, ki naj bo pusto, nemastno, brez veziva, je dovoljena kuretina, teletina, mehka govedina, konjsko meso, kozliček, mlada jagnetina in nekatere sladkovodne nemastne ribe, kot so postrv, ščuka, lipan itd. Vse mesne jedi v začetku kuhamo in ponudimo v obliki pudinga, hašea ali narastka, pozneje pa meso dušimo v njegovem lastnem soku.

MOČNATE JEDI

Močnate jedi ponudimo v obliki rahlih pudingov, mlečnih jedi, ki so pripravljene na 1/3 vode, kot so zdrob, močnik, testenine ali polenta z mlekom. Kot priloge k jedem pa pripravljamo krompirjev pire ali krompir v kosih, dušen ali kuhan riž, drobtinove ali kruhove cmoke, domače testenine itd.

JAJCA IN MAŠČOBE

Jajca so dovoljena vtepena v mleko ali juho in mehko kuhana brez maščobe nad soparo.

Maščobe uporabljamo vedno nerazgrete in brez prežganja. Priporočamo surovo maslo, kuhano maslo, rastlinske maščobe in olje, svežo margarino in svežo smetano.

SLADICE

Primerni so razni pudingi, narastki, omlete, biskviti, strženke z želatino ali škrobom; kvašeno testo brez nadevov in staro 1 do 2 dni, krhko testo, rahli pečenjaki, skutini cmoki in žepki. Sladice naj v splošnem ne vsebujejo preveč sladkorja.

Kruh mora biti vedno star vsaj en dan. Boljši pa je prepečenec.

Mehko sadje ponudimo v naravni obliki: banane in sveže vrtne jagode, jabolka nastrgamo, breskve olupimo, v obliki sokov pa ponudimo pomaranče, limone in sok.

Vse suho sadje skuhamo ali dušimo in ponudimo pretlačeno.

PIJAČE

Izmed pijač so dovoljene: mlačne mineralne vode, lipov čaj, mleko, limonino mleko, žitna kava, limonada, oranžada, sveži drugi sadni sokovi, dalmatinska in črna istrska vina ter kraški teran. Vse pijače morajo biti mlačne in naj jih bolnik uživa zmerno.

Priprava krvavic

Za pripravo krvavic potrebujemo svinjska črева in nadev. Črева moramo temeljito očistiti ter jih potopiti vsaj za 2 uri v vodo, v katero smo narezali česna, čebule, lovora in dodali soli.

Za nadev je najboljša ajdova kaša. Iz nje moramo najprej izločiti vse smeti in kamenje ter jo namočiti v vodi. Namaka se štiri ure, nato pa jo na pol skuhamo. V vodo damo kuhat pljuča, podbradek, lahko pa tudi kakšne druge drobne dele. Vse to ohladimo in na drobno zmeljemo. Vodo, v kateri smo kuhali pljuča in podbradek porabimo za zalivanje kaše, če je pregosta.

Kašo premešamo s krvjo, dodamo cimet, majaron, timijan, poper, sol. Vse dobro premešamo in poskusimo, da bi ugotovili, če je okus harmoničen. Če ni, ga popravimo.

Ko smo kašo začinili po svojem okusu, napolnimo z njo črева. Vsekakor ne smemo napolniti črev preveč, ker bi pri kuhanju pokale.

Napolnjene krvavice kuhamo tako dolgo, da priplavajo na površino. Kuhane za hip potopimo v hladno vodo, nato pa jih razstavimo po mizi, da se ohladijo. Mrzle hranimo v hladilniku.

Ni nujno, da primešamo nadevu kri, če nam to ne ugaja. Dobre so tudi brez tega. Krvavice za posamezen obrok spečemo. Ponudimo jih s kislim zeljem ali s kislo repo.

Krvavice iz same kaše rade razpadajo. Priporočam, da dodate kaši malo riža. Riž napravi maso kompaktnejšo, ker vsebuje ta več škroba. Kaše in riža ne kuhamo skupaj. Najboljše razmerje je 3/4 kaše in 1/4 riža.

Gripa je lahko nevarna

V zmoti so tisti, ki mislijo, da je gripa ena najližjih infekcijskih bolezni. Včasih se ta bolezen izraža le s splošno oslabelostjo in glavobolom, pa brez povečane temperature, zato oboleli ne ostajajo v postelji. Hodijo na delo, vozijo se z javnimi prometnimi sredstvi in tako širijo bolezen, predvsem pa škodujejo svojemu zdravju. Lažja oblika gripe je nevarna predvsem zato, ker se oboleli ne pazijo dovolj, pa nastanejo različne komplikacije. Komplikacije lahko nastopijo samo med boleznijo ali pa pride do njih kasneje. Zgodi se tudi, da se človek čuti že zdrav, začne hoditi na delo, pa ponovno dobi termperaturo in zdravstveno stanje se mu poslabša.

Virusi gripe se hitro množijo in izločajo strupene snovi, ki vplivajo na živčni sistem in s tem zmanjšujejo zaščitne sile organizma. Zaradi zmanjšane odpornosti, posebno če bolnik ne leži, se v telesu lahko razvijejo še drugi povzročitelji bolezni. Najpogostejši komplikaciji, ki ju izzove virus gripe, sta bronhitis in pljučnica. Včasih so posledice tudi vnetje srednjega ušesa in vnetje nosne votline.

Dokazano je, da izmed 100 obolelih za gripo zboli tudi za pljučnico do osem ljudi, predvsem ljudi srednjih let. Vnetje pljuč se izraža z močnim kašljanjem, bolečinami v pljučih, oteženim dihanjem, v težjih primerih pa tudi z dušenjem. Visoka temperatura ni vedno nujna pri pljučnici, pri nekaterih bolnikih se temperatura giblje med 37 do 37,1 stopinjo Celzija.

Kadar ima človek, ki boluje za gripo ali jo je pred kratkim prebolel, bolečine pri uriniranju, mora nujno na pregled k urologu. Ta bolezenski pojav priča, da je gripa povzročila vnetje mehurja. Če vnetja ne pozdravimo, pride lahko do vnetja ledvic.

Vsi tisti, ki bolujejo za kakršnokoli kronično boleznijo, morajo posebej paziti in upoštevati vse preventivne ukrepe. Če se obolenju ni bilo mogoče izogniti, se morajo zdraviti pod kontrolo zdravnika. V nobenem primeru bolnik ne sme samovoljno jemati antibiotikov in sulfaniamidnih preparatov.

Naj vas ne prestraši visoka temperatura, ne znižujte je za vsako ceno, prepustite zdravniku, da vam predpiše primerna zdravila. Zapomnite si, gripa je nevarna bolezen.

---

njena, morda pod težo temnih las. Francka ni še videla obraza tako lepega, kakor je bil v tistem trenotku obraz na svetli podobi v temnem okviru. Pod bogastvom temnih las je bil malo predroben in malo prebled — toda dih božji je bil na njem, trpljenje je bilo. S takim obrazom, polnim lepote, od trpljenja blagoslovljene, stopajo mučenci čez nebeški prag.

„Kaj ne stoji gospa Travnova tam? Kaj ni to gospa Travnova?" je pomislila Francka.

Kadar je šla gospa Travnova preko ceste, je bila črno oblečena; šla je počasi in sklonjena, star in truden je bil pač njen obraz pod pajčolanom, trudne so bile pač njene misli.

Glej, Traven je sklenil tolsti roki na prsih, nagnil je glavo nazaj in se je zasmejal tako od srca, da je slišala celo Francka njegov veseli krohot, kakor izpod zemlje. Gospa je sklonila obraz še nižje, iztegnila je obedve beli roki in je izginila nenadoma; pokleknila je morda, zgrudila se je morda. Luč je ugasnila.

„Ni se mi sanjalo!" je pomislila Francka in je trepetala od strahu in mraza.

„Ni se mi sanjalo!" jo je prešinilo vdrugič, ko je stala podoba pred njo, kakor z lučjo na steno naslikana in že je zatisnila oči in že je zasanjala . . .

Kdor je blag, je blagoslovljen; dano mu je, da gleda s srcem. Daleč vidi — skozi zid in skozi gozd.

To je videla Francka, ko je zasanjala: ležal je človek na cesti, ob poti je ležal, tik ob jarku. Nato je prišel hlapec z zaspano svetilko, svetil je na to stran, na ono stran, postavil je naposled svetilko na tla in se je sklonil nad človeka, ki je ležal ob jarku.

„Vode mu daj, Tone, omoči mu ustnice!" je izpregovorila Francka v spanju; tako nerazločno je govorila, da bi ne razumel, ki bi poslušal lice ob licu; hlapec je slišal in razumel. Z dolgimi koraki se je napotil k potoku, zajel je v klobuk vode, vrnil se je in je omočil človeku ustnice in obraz. Klečal je pred njim in je čakal.

„Ne gane se. Kaj bi z njim?"

Francka je zavzdihnila in je izpregovorila v sanjah.

„Zadeni ga in ga položi na seno!"

Hlapec ga je zadel preko rame; z desnico ga je držal okoli pasu, v levici je nesel svetilko.

II

V nedeljo, ko so se vrnili s fare od večernic, so sedeli kmetje v Ferjanovi krčmi. Dolgočasna krčma je bila in tudi dan je bil dolgočasen; ali je hotelo deževati, ali je hotelo naletavati; pust, mrzloten podzimski dan. Samo ob takih dneh so sedeli ljudje v Ferjanovi krčmi, kakor gre človek ob vseh vernih dušah na pokopališče. Mračna, nizka izba, dom žalosti in puščobe. Krčmarica, čemerna starka z naočniki na tenkem nosu, je sedela za pečjo in je pletla nogavice.

Četvero kmetov je sedelo za mizo; gladko obriti, trdi, razorani obrazi, kakor od zgrbljenega usnja; koščeno telo, žive oči, počasen jezik.

Okrenil se je Jernej do krčmarice, do Ferjanke.

„Tak nič niste slišali?"

Krčmarica je pletla, odgovorila je kasno.

„Slišala li ne slišala, povedala ne bi. Človeške roke ni vmes, božje tudi ne, zatorej me Bog varuj!"

Molčali so in so mislili.

„Meni se pa le zdi," je rekel Jernej, „da takih pesti duhovi nimajo in da jih tudi zlodej sami nima! Saj sem že bral, da je zlodej koga zadavil, ali da je padel človek od strahu in ni več vstal; ampak nikoli še nisem ne bral ne slišal, da bi se bili duhovi spravili nad krščanskega človeka ter ga naklestili z vilami in s pestmi!"

„Pa da ga niso ubili?" je vprašal sosed.

„Kako pa naj ponoči vidijo, če se še drži skupaj ali ne? Obležal je — lahko živ, lahko mrtev. Kdor na roko ne plača, plača v obrokih; in ti duhovi, se mi zdi, da so zvesti dolžniki."

Kmet, ki je sedel v kotu, se je v pipo nasmehnil.

„Saj nismo otroci, da bi se šli slepe miši! Govorimo po krščansko: tako je in tako! Babe naj govore o duhovih in pestrne!"

Umolknili so — kakor da je bil nenadoma zaplahutal v izbo nerazumljiv strah s temno perotjo.

„Rajši nič ne govorite!" se je oglasila krčmarica in je gledala v naročje. „Če si rekel, si zapisal, in kar si zapisal, si pripiši — tako je dandanašnji!"

Preden je odgovoril, se je ozrl Jernej proti oknu in proti durim.

„Toliko pa le mislim, da nas je lahko sram. Vsak človek ve in vsak samosrajčnik, čigavi so tisti duhovi in kako jim je ime. Pa še nobeden izmed nas ni pričal in nobeden ne bo pričal . . . Jutri bo že morda ležal na cesti in ne bo več dihal."

„Vsak se brigaj zase!" je rekla krčmarica.

Stopil je v izbo fant, ki se je bil napil na fari. Komaj je prestopil prag, je objel okoli vratu Francko, ki je bila prinesla vina; zasmejala je se in se mu je izvila.

Vesel fant je bil; smeh je bil na debelih ustnicah, v mežikujočih, drobnih očeh je bila hudomušnost.

Široko je sedel za mizo.

„Zdaj pa poslušajte, gospodarji, kaj se mi je pripetilo snoči!"

„Zase ohrani!" je rekla krčmarica.

„Če se vi drugi bojite, jaz se ne bojim nikogar! — Grem snoči s fare, malo pijan sem bil; grem čez most, pa mimo vrta, pa mimo Travnovih. Noč, žive duše nikjer. Zašušlja, zgane se v temi; potuhnem se pod živo mejo in poslušam. Ali veste, koga sem videl? Duhove!"

Zasmejal se je tako veselo, da so se mu zasolzile oči.

„Črni so bili, zato ker je bila noč, drugače po so bili prav postavni korenjaki, tako da jih rajši nisem ogovarjal. Tam so stali, lepo v zatišju, koncem vrta. Mislil sem: Zato ne stoje tam, da bi zijali v temo in dolgčas prodajali! Če bodo kaj dočakali, bi rad dočakal tudi jaz! — In sem čakal . . ."

„Kdo pa je odprl duri?" je vzkliknila krčmarica.

„Veter jih je odprl!" je odgovorila Francka in je šla zapirat.

(Dalje v prihodnji številki)

Karel Prušnik - Gašper 3

Rojstvo in življenje

Zveze koroških partizanov

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Šestega avgusta 1950 so koroški partizani naredili izlet na Svinško planino. O tem izletu je v Slovenskem vestniku med drugim zapisano naslednje: „Bivši partizani so imeli dne 5. in 6. avgusta t. l. izlet na Svinško planino. Čeprav je bilo vreme negotovo, se je izleta udeležilo lepo število bivših partizanov, tudi takih, ki še niso bili na Svinški planini. Prišli so tovariši iz Bajdiš, Št. Vida v Podjuni, Št. Petra na Vašinjah, Železne Kaple, Brnce in Celovca. Po Spodnjih in Zgornjih Krčanjah in pa tja do Golovice je že v soboto zvečer do poznih ur odmevala partizanska pesem. „Nabrusimo kose, že klas dozoreva", „Na juriš", „Počiva jezero v tihoti" in druge. Na vrhu Svinške planine je spregovoril tov. Gašper in nakazal pomen tega izleta. Iz njegovega prosto podanega govora povzemamo v izvlečku: Na Svinško planio smo prišli, da si še enkrat ogledamo te planine in pozdravimo poštene ljudi, ki živijo tukaj, ki so s svojo predanostjo dajali partizanom pred šestimi leti tako pomoč, kot jo more dati narod samo svoji osvobodilni vojski. Spomnimo se na tem mestu težkih krvavih borb, ko so padli naši najboljši tovariši, ko je tekla kri, da bomo enkrat svobodni, enakopravni in neodvisni. Tudi onih tovarišev avstrijske narodnosti se spomnimo, ki so zaradi sodelovanja z nami postali žrtve fašistične brutalnosti, ko je bila leta 1944 poklana Spitzbauerjeva družina pod Pöllingom, kakor tudi družina Karlut... Ravno v območju Svinške planine se je simbolično ustvarjalo bratstvo in enotnost avstrijskega in slovenskega naroda v borbi proti skupnemu sovražniku. Toda na žalost se po vojni vedno bolj pojavljajo šovinistični izpadi, kar koristi samo sovražnikom mirnega sožitja med obema narodoma na Koroškem, kar razpihuje šovinizem, miselnost 10. oktobra 1920 in škoduje demokratičnemu razvoju v tem delu Avstrije. Avstrijski tovariši, ki so tukaj kot najemniki in delavci podpirali slovensko partizansko vojsko, se niso spremenili in prav tako kot Slovenci obsojajo krivice nad koroškimi Slovenci...".

Tega izleta se je udeležil tudi znani avstrijski publicist Mihael Guttenbrunner in se je med nami počutil kot med brati. Tudi ta je ta dan spregovoril na vrhu Svinške planine in poudaril željo in prepričanje, da bo šovinizem, največji sovražnik napredka obeh narodov na Koroškem, premagan in bodo avstrijski demokrati, ki se zavedajo soodgovornosti, odločno podprli pravični boj Slovencev za družbeno enakopravnost ter pravice materinega jezika.

V zvezi z raznimi izzivanji, lažmi in podtikovanji, v zvezi z diskriminacijami, ki so jih na Koroškem doživljali bivši borci, je glavni odbor Zveze bivših partizanov 12. 5. 1951 naslovil na partizane naslednje pismo: „KOROŠKI PARTIZANI POZOR! Glavni odbor Zveze bivših partizanov slovenske Koroške je na svoji zadnji seji razpravljal med drugim tudi o diskriminacijah in provokacijah proti pridobitvam NOB oziroma proti partizanski borbi na Koroškem na splošno in še prav posebej proti posameznim partizanom.

Tako se v zadnjem času vrstijo provokacije in diskriminacije v Podjuni, pa tudi v Rožu. Sumljivi ljudje prihajajo do bivših partizanov in pod raznimi pretvezami, da so organi FFS-a in podobno, zaslišujejo posamezne bivše partizane. Slovenski vestnik je že poročal o provokaciji pri Brelihu v Mokrijah, kjer je tuj moški na tak način zasliševal člana Glavnega odbora ZBPSK tov. Jakca Potočnika, izrabil njegovo nevednost ter mu izsilil blanko podpise, češ, da mu bo v nekaj dneh prinesel protokol v pogled. Izkazalo se je, da tisti ni bil organ FFS-a, za katerega se je izdajal, ker sta se takoj po objavi preklica podpisov tov. Potočnika v Vestniku zglasila pri Brelihu člana FFS-a in izjavila, da FFS z zadevo, o kateri je poročal Slovenski vestnik, nima ničesar opraviti in da ni poslala nikogar, da bi kogar koli zasliševal o partizanski borbi in o vodstvu partizanov za časa vojne. Hkrati sta FSS uradnika Brelihove naprosila, da pomagajo izslediti človeka, ki je izrabljal ime angleške zasedbene oblasti in da če pride še kdaj kdo, ki bi zasliševal družino o NOB, naj mu ničesar ne izjavljajo, ampak da takoj naznanijo pri najbližji orožniški postaji.

Podobno je pristopil verjetno isti človek, ki je govoril rožansko govorico, do tov. Jožeta Boltežarja v Plaznici pri Železni Kapli in ga prav tako kot tov. Potočnika skušal zasliševati o partizanski borbi. Tudi člana glavnega odbora ZBPSK, Janka Malija iz Sel je nadlegoval neznan človek in ga spraševal o partizanih.

Glavni odbor ZBPSK ugotavlja, da je namen takih „zasliševanj" samo ta: diskreditirati narodnoosvobodilno borbo koroških Slovencev, zastrašiti bivše partizane, jih odtujiti od lastne organizacije in jim vzeti zaupanje v pravičnost njihove napredne narodno osvobodilne borbe. Hkrati pa imajo vse te provokacije tudi namen, da bi zabrisale neizpodbitno dejstvo, da so se koroški partizani edini v mejah bivšega Velikonemškega rajha borili s puško v roki proti največjemu sovražniku demokracije za odstranitev nasilja in diktature nad slovenskim in tudi avstrijskim ljudstvom.

Vse to pa tudi kaže, kdo je v ozadju teh provokacij. Le sovražnik demokracije, napredka, dobrega sožitja v deželi in med sosednima državama morejo imeti interes na takem izzivanju, ki je sila podobno nacističnim in informbirojevskim metodam strahovanja in klevetanja. Glavni odbor ZKSK opozarja in poziva vse člane-bivše partizane, da takoj javijo Glavnemu odboru vsakega človeka, ki bi pristopil pod katero koli pretvezo do katerega koli partizana in ga nadlegoval, oziroma skušal zasliševati. Vse partizane opozarjamo, da so budni do takih provokacij in laži ter se strnejo okrog svoje organizacije Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške kot dosledne borke za prijateljske odnose in mirno sožitje obeh narodov na Koroškem, ki ima kot glavno točko v svojem programu borbo proti nacistični miselnosti, utrjevanje antifašistične in demokratične enotnosti z avstrijskim ljudstvom in s tem za razvoj demokracije v Avstriji. — Smrt fašizmu — svobodo narodu! Celovec, na dan zmage nad nacifašizmom, 9. maja 1951 — Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške Glavni odbor."

Zveza bivših partizanov je od začetka svojega obstoja gojila tudi neposredne stike s svojimi soborci v domovini. 19. in 20. maja 1951 so koroške partizane prvič obiskali borci iz Slovenjega Gradca. V Pliberku sta jim zastopnika ZBPSK Karel Prušnik - Gašper in Kolenik Lipej pred gostilno Breznik izrekla prisrčno dobrodošlico in nato slovengraške borce (bilo jih je 31 in je vodil ta izlet predsednik ZB Slovenj Gradec, tov. France Britovšek) spremljala po naslednjih koroških vaseh: Šteben, Šmihel pri Pliberku, Dobrla vas. Žitara vas, Miklavčevo in Železna Kapla; tam so jim stari partizani pripravili zakusko iz domačega pridelka. Potem ko so obiskali pokopališče, kjer je pokopanih 120 partizanov, so se podali nazaj skozi Tabre v Galicijo na Apače in v Sele. Tam so se gostje z avtobusom ustavili in si ogledali spomenik, ki tam stoji v čast prvim aktivistom in partizanom, ki so med vojno padli v teh krajih. Izlet se je nadaljeval v Borovlje, Bilčovs, Logo vas, Vrbsko jezero, Gospo Sveto itd.

V tem obdobju je Zveza bivših partizanov močno skrbela tudi za ohranitev partizanske zgodovine. V ta namen je na vsaki seji pozivala tovariše, naj pišejo zgodovino in prispevke v Slovenski vestnik. V letniku 1951 Slovenskega vestnika se vidi, da je nekaj prispevkov le bilo priobčenih. Tako n. pr. „Lobnik ob 10. obletnici OF", „Pred osmimi leti pri Trplaku v Obirski", „Pri Hojniku v Lepeni", „Zločinsko ubit parlamentarec, „Junaštvo in trpljenje ene same družine", „Žrtve Einspieler in tovariši" itd.

Pri zbiranju zgodovinskega gradiva o NOV na Koroškem je naša organizacija dobila veliko dokumentov iz takratne dobe in jih pošiljala v muzeje NOV.

Peti zbor partizanov na Koroškem je bil dne 27. januarja 1952 v Celovcu. To pot so občni zbor Zveze bivših partizanov slovenske Koroške obiskali tudi gostje iz Slovenije kot zastopniki Zveze borcev Slovenije in Zveze vojnih invalidov Jugoslavije: Matija Krmelj, Gojko Gornik - Iztok in Johan Bertoncelj, potem zastopnika Zveze bivših partizanov cone A Svobodnega tržaškega ozemlja — tovariša Franc Lipovšek - Tine in Laurenti.

Že ta občni zbor, pa tudi prejšnji in naslednji, je opozarjal na budnost partizanov zaradi porajajočega se novega fašizma. To je razvidno iz referata, ki ga je na tem občem zboru podal predsednik ZBPSK Karel Prušnik-Gašper. Dejal je: „Tri leta je trajala ta borba tudi na Koroškem. Bila je težka in kruta. Čeprav smo od začetka stali proti sovražniku 1:10, smo zmagali, ker nas je vodila globoka zavest pravičnosti, ljubezen do lastnega naroda in spoštovanje do človečanskih demokratičnih pravic. Nikdar ne smemo pozabiti strahot zadnje vojne. To pa zaradi tega, da se bomo znali varovati in se upreti vsakemu poskusu netenja nove vojne. Po mojem je proučevanje zgodovine NOB gotov prispevek k ohranitvi miru, kajti če ne bomo pozabili, kaj vse so okupatorji z nami počenjali in kaj vsega bi bil zmožen novi agresor, tedaj tudi nikoli ne bomo popustili v budnosti napram političnemu razvoju, da se ne bi začele znova razvijati sile, ki bi nas ponovno mogle pahniti v svetovno klanje."

Po podanih poročilih in pozdravnih nagovorih je občni zbor sprejel sklep, da se Zveza bivših partizanov slovenske Koroške preimenuje v „ZVEZO KOROŠKIH PARTIZANOV".

Naša borčevska organizacija je kljub težavam in nasilju — duševnem in telesnemu — nadaljevala delo in vztrajala pri svojem programu. Strahotno nasilje, ki so ga opravljali Angleži s pomočjo raznih domačih podrepnikov, bivših esesovcev, SA-jevcev in jugoslovanskih belogardistov, ti so pri Angležih našli nove delodajalce proti koroškim partizanom, ni moglo streti volje naše organizacije. Čeprav so proti vidnim partizanom takoj zagnali vik in krik z ustno propagando najnizkotnejšega obrekovanja in zapostavljanja, kadar so videli, da pripravljamo kako večjo manifestacijo, smo 26. oktobra 1947 odkrili veličasten spomenik ob množičnem grobišču v Št. Rupertu pri Velikovcu. In prav takrat je nasilje doseglo vrh. Angležem je bilo poprej dovolj, če so opravljali na stotine hišnih preiskav in aretacij ter zapirali partizane samo po nekaj dni, takrat pa je bil predsednik Zveze bivših partizanov obsojen na leto dni zapora. Obtožnica je bila kratka: „Nachdem er sich in einer öffentlichen Ansprache verächtlich und respektlos gegen die britische und amerikanische Besatzungsmacht geäußert hat."

Taki sovražni ukrepi zasedbenih oblasti zoper bivše partizane na Koroškem so seveda zapustili zelo neugodne posledice. Težko je bilo ohraniti enotnost in združenost bivših borcev. Vseeno pa so vztrajali in delali, se shajali, hodili na izlete, postavljali spomenike in odkrivali spominske plošče v čast in spomin padlim protifašističnim borcem. V tem najhujšem času so bili postavljeni spomeniki. Št. Rupert pri Velikovcu (26. 10. 1947), Sveče (24. 10. 1948), Sele (6. 11. 1949).

Že na seji ožjega odbora Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške dne 27. 1. 1949 je bil sprejet sklep, naj se postavi spomenik 120 partizanskim borcem, ki so pokopani v Železni Kapli. Prvi prostor, ki ga je pripravljalni odbor za postavitev spomenika v Borovljah in Žel. Kapli našel, je dal na voljo pok. Krištanov oče, Roš Pavel. To zemljišče pa je bilo preveč ob cesti, tako da smo ga zaradi težav s cestno upravo opustili. Vzporedno je naša organizacija za postavitev spomenika v Železni Kapli naredila tudi prošnjo na tamkajšnjo občino. In ta nam je 3. 6. 1951 odgovorila z naslednjim pismom: „Zveza bivših partizanov je vložila prošnjo za postavitev spomenika borcem za svobodo v Železni Kapli, na parceli št. 72-4. Župan je predložil proračun in načrte za uresničitev tega projekta. Po poprejšnjem pogovoru se je provizorični občinski odbor izrekel proti dovoljenju za postavitev takšnega spomenika, z utemeljitvijo, da bi postavitev v Železni Kapli povzročila samo nemir. Iz Železne Kaple so partizani po nedolžnem odvlekli dosti oseb, ki se do danes niso vrnile in je njihova usoda do danes neznana. Občina zaradi tega meni, da bi bila postavitev takega spomenika za Žel. Kaplo provokacija. Da se v občini ohrani mir, se je občinski odbor soglasno in odločno izrekel proti izdaji dovoljenja za postavitev."

Več kot leto dni je ZBPSK iskala nov prostor za postavitev spomenika 120 partizanom, ki počivajo na pokopališču v Železni Kapli, in se naposled dogovorila z očetom padlega partizana, Andrejem Cufrom. Z njim smo 29. aprila 1952 podpisali pogodbo. Že 14 dni po podpisu pogodbe in izročitvi domenjene vsote pa je Andrej Cufer poslal denar nazaj in izjavil, „da si ne upa pustiti postaviti spomenika partizanom na svojem prostoru, ker se govori, da ga bodo razstrelili in bi bila s tem ogrožena tudi njegova hiša."

Dogajanje v zvezi s postavitvijo partizanskega spomenika v Železni Kapli podajam tako nadrobno zato, da bo zgodovina videla, kako so ustrahovali naše ljudi na Koroškem in kako težavno je bilo delo naše organizacije.

9. aprila 1949 je Zveza bivših partizanov slovenske Koroške na mejnem pasu v Viču pri Dravogradu prevzela od Zveze borcev Slovenije krsto s posmrtnimi ostanki Franca Pasterka - Lenarta. Organizaciji borcev sta pri prevzemnem obredu zastopala predsednik GO ZZB Slovenije tov. Jože Borštnar in predsednik ZBPSK tov. Karel Prušnik - Gašper.

In dne 10. aprila 1949 so ob velikanski udeležbi koroških Slovencev položili k počitku v domači zemlji prvega komandanta I. Koroškega bataljona Franca Pasterka - Lenarta na pokopališču v Železni Kapli, v njegovem rojstnem kraju. Doslej je bil pokopan v Mežici.

Zveza koroških partizanov je 30. 10. 1960 na grob narodnega heroja Franca Pasterka - Lenarta postavila nagrobni spomenik padlim partizanom, umrlim po taboriščih in zaporih ter pobitih od nacistične policije na domovih v okolici Železne Kaple. Cerkvene oblasti niso poznale zakonov, ki varujejo partizanske spomenike, zato je Zvezi koroških partizanov uspelo spomenik postaviti samo z imenom sorodnika Franca Pasterka - Lenarta, nečaka Jurija Pasterka; moral se je zavezati, da bo dal na ploščah, kjer so imena jugoslovanskih, sovjetskih in poljskih državljanov, zbrisati zaznambo države FLRJ — SSSR — LRP. Naj bo zapisano v zgodovino, da so nam takrat v Železni Kapli in tudi v Št. Rupertu pri Velikovcu ob postavitvi spomenika prav cerkvene oblasti delale velike težave in ovire. V Št. Rupertu npr. je škofijski ordinariat postavil pogoj, da se spomenik lahko postavi samo, če v napisu črtamo „...v borbi proti fašizmu"; tako bi se v stavku: „Padlim za svobodo — v borbi proti fašizmu" zadnji del prečrtal.

Medtem je ZBPSK pripravljala gradivo za izdajo partizanske knjige „Koroška v borbi". Izšla je leta 1951 in bila tiskana v tiskarni „Vorwärts na Dunaju. Več sto knjig Koroška v borbi je bilo poslanih družinam, ki so aktivno podpirale NOB. V njih je bilo posvetilo: „POSVETILO Zveza koroških partizanov poklanja družini... to knjigo kot skromno priznanje za aktivno sodelovanje v oboroženi borbi za uničenje nacizma na Koroškem. Hranite jo pri hiši v spomin in opomin še poznim rodovom."

Da je življenje koroških Slovencev najtesneje povezano z usodo slovenskega naroda kot celote, da so koroški Slovenci del celotnega slovenskega naroda, se je Zveza koroških partizanov od njenega rojstva, vsa povojna leta njenega obstoja prav gotovo najbolj zavedala. Koroški tribun dr. Franc Petek je na nekem partizanskem zborovanju v Celovcu med drugim dejal: „Usoda koroških Slovencev je usoda slovenskega naroda kot celote. To nam najzgovorneje priča zgodovina druge svetovne vojne. Ko je Hitler 7. aprila 1941 napadel Jugoslavijo, so zaprli tudi najvidnejše Slovence po vsej Koroški. Ko so začeli Nemci izseljevati Slovence na Štajerskem in Gorenjskem, so izselili tudi koroške Slovence. Ko so se Slovenci uprli v Jugoslaviji z orožjem v rokah Hitlerju, so zapokale partizanske puške tudi na Koroškem. Ko so Slovenci prvikrat v zgodovini izšli iz vojne kot zmagovalci, so tudi koroški Slovenci slavili zmago nad Hitlerjevo Nemčijo. In kot so Slovenci v Jugoslaviji pod vodstvom Osvobodilne fronte prenehali biti hlapci tujih ukazovalcev in postali graditelji lastne usode, tako smo tudi koroški Slovenci vzeli svojo usodo v lastne roke, zavedajoč se, da nam naših narodnih pravic nihče ne bo podaril, ker jih nihče dati ne mara in tudi dati ne more."

(Nadaljevanje prihodnjič)

Na pokopališčih širom južne Koroške so pokopani partizanski borci, padli za svobodo v borbi proti fašizmu.

Zveza koroških partizanov jim je postavila dostojna spominska obeležja.

Slovenski
VESTNIK

8 — Štev. 45 (1839) Celovec, petek, 11. november 1977

Države morajo izpolnjevati vse mednarodne obveznosti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

rimi sta Italija in Jugoslavija ponovno potrdili privrženost načelu zaščite italijanske manjšine v Jugoslaviji kakor tudi slovenske v Italiji na najvišji možni ravni. Prav tako je Devetak omenil napredek, dosežen pri varstvu manjšin med Jugoslavijo ter Romunijo in Madžarsko.

Predvsem pa je jugoslovanski delegat opozoril tudi na resne kršitve pravic manjšin v drugih sosednih državah ter ne da bi imensko navajal Avstrijo in Bolgarijo, vendar dovolj jasno in razumljivo na njun naslov poudaril: **„Razumljivo je tudi, da ne moremo biti zadovoljni s stanjem na tem področju, vse dokler narodnostnim manjšinam kratijo pravice, določene z mednarodnimi sporazumi ali pa celo zanikajo njihov obstoj. Globoko smo prepričani, da svobodno izražanje etničnih in nacionalnih značilnosti narodnostnih manjšin ne sme biti odvisno od tega ali jih neka vlada formalno priznava ali ne."**

Svoja tozadevna izvajanja je Devetak zaključil z ugotovitvijo, da še zmeraj obstajajo resni problemi, ki jih jugoslovanska vlada vztrajno skuša razrešiti tako na dvostranski kot na mnogstranski ravni. **„Prav zaradi tega bi bilo potrebno narediti korak naprej pri uresničevanju ustreznih načel sklepne listine,"** je dejal in — spet z nespreglednim opozorilom na Avstrijo in Bolgarijo — naglasil, da **„morajo vse države udeleženke beograjskega sestanka izpolnjevati vse mednarodne obveznosti, ki so jih sprejele do narodnostnih manjšin, bodisi da gre za občа načela in določila mednarodnega prava ali za konkretne pogodbe in sporazume".**

Našli so novo domovino

Že večkrat smo v našem listu poročali o domačiji pri Stoparju v Lobniku pri Železni Kapli, kjer danes gospodari več mladih ljudi, ki se v glavnem bavijo z ovčjerejo. Na pred nedavnim še zapuščeni domačiji, ki je bila zapisana propadu, danes utripa novo življenje in prav to je lepa pridobitev za občino in prebivalstvo, ki vidi v tej obnovitvi Stoparjeve domačije gospodarsko in ne nazadnje turistično poživitev.

Še predno so zadružniki, ki se imenujejo Evropska kooperativa, prišli k nam na Koroško v Lobnik pri Železni Kapli, so bili kapelški prosvetaši oziroma folkloristi Slovenskega prosvetnega društva „Zarja", njihovi gostje v Franciji, kjer so jih le-ti lepo in prisrčno sprejeli. Zato so prijateljske vezi med koroškimi Slovenci in temi zadružniki še posebno prisrčne. To povezanost smo dokumentirali tudi v našem listu, saj smo že večkrat poročali o dejavnosti te Evropske skupnosti, ki si je zadala plemenito nalogo, da reši oziroma pomaga odstraniti nevarnost propadanja gorskih kmetij v Alpah. Posebnost novih gospodarjev na Stoparjevi kmetiji je ovčjereja. Potrebni material za rejo ovc so prignali z neke planine ob švicarsko-francoski meji. Ta pohod ovc in njihovih čuvarjev preko Alp je trajal kar več mesecev. To karavano je sestavljajo 150 ovc, deset mladih ljudi — pastirjev, pet psov ovčarjev in dva konja z vozom. Sedaj je čreda že na Stoparjevem posestvu in se mirno pase na prisojnih in osojnih obronkih naših Karavank, ki so postale nova domovina ovc in njihovih mladih čuvarjev.

Ker obstoja med sosedi, ki so v glavnem Slovenci in novimi priseljenci prijateljsko razmerje, je to nemškim nacionalistom trn v peti. Glasilo KHD-ja „Ruf der Heimat", ki misli da mora spet pihati v njegov rog, je bilo zaradi tega prisrčnega razmerja tako razjarjeno, da je zadružnike Stoparjeve kmetije kratkomalo ožigosalo za komuniste, maoiste... Iz tega primera je ponovno razvidno, kako samopašni, brezobzirni in hkrati naivni so ti ljudje okoli tega glasila, ki se domišlja, da ustvarja javno mnenje. Seveda ima izbruh tega „ustvarjalca javnega mnenja" posledice, saj se bo moral zaradi obrekovanja zagovarjati pred sodiščem.

Na robu naj bo še omenjeno, da sta svoj „žegen" za obnovitev zapuščene Stoparjeve domačije dala občina Železna Kapla in Koroška deželna vlada, kar dokazuje, da tu ne gre za nevarno infiltracijo od zunaj in da Koroška zaradi tega ni v nevarnosti.

DR. IGOR OGRIS

strokovni zdravnik za očesne bolezni, je odprl svojo ordinacijo v Celovcu, Getreidegasse 13 (2. vhod, 1. nadstropje). — Ordinira v torkih, četrtkih in petkih od 15. do 18. ure, zasebno pa po dogovoru. Prednaročila po telefonu: zasebno 22 7 14, ordinacija 83 6 41. Bolniške blagajne zasebnih obrtnikov in kmetov.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oton Župančič

Veronika Deseniška

tragedija v treh delih (pet dejanj)

OB OBLETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

v četrtek 8. decembra 1977, ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Na osrednjo prireditev vabi Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Lutkovna skupina Katoliške dijaške zveze iz Celovca vabi na lutkovno predstavo

UŽALJENI MEDVEDEK

- **v soboto 12. novembra ob 14.30 uri v farni dvorani v Žvabeku**
- **v soboto 12. novembra ob 16.30 uri v ljudski šoli v Vogrčah**
- **v nedeljo 13. novembra ob 9.15 uri v farni dvorani v Št. Lipšu**
- **v nedeljo 13. novembra ob 11. uri v farni dvorani v Železni Kapli**
- **v nedeljo 13. novembra ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu**

Vsi prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 12. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 13. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 14. 11.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Spoznavajmo živali.

TOREK, 15. 11.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 16. 11.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 17. 11.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

PETEK, 18. 11.: 9.15 Franc Kukovic: „Iz življenja črk" (Šolska radijska oddaja za šolarje od 1. do 4. šolske stopnje) — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 13. 11.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Žametne šape" — 17.00 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 „Zagorski zvonovi" — 19.30 Mali večerni koncert — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Strogo zaupno — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 14. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolske oddaje — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvenečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Otroška igrica — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 „Žametne šape" — 21.05 Evergreeni humorja — 21.30 Udarec za udarcem — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 15. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Ljudska dunajska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.30 Mladina na slepem tiru — setev družine — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Ljudska dunajska glasba — 20.05 Avstrijci — profesionisti ali profesorji? — 20.30 Beethovnov koncert — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 16. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Zveneča alpska dežela — 21.00 Stalno omizje kulturnikov — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 17. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Koroška ljudska oddaja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Otroci delajo spored zá otroke — 17.10 Operetne melodije — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Ljudstvo in domovina — 21.00 „Pobuda Isontina" — 22.00 Poročila in šport.

PETEK, 18. 11.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 To je naše mnenje — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 Ljudska glasba 21.45 Pod bralno svetilko — 22.00 Poročila in šport.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 12. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Iz dela Glasbene mladine — 14.25 S pesmijo in plesom v novi teden — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansamblom Franci Puhar — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popularnih dvajset . . . — 24.00 Poročila — 0.30 Glasba do 4.30.

NEDELJA, 13. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Plesna glasba za vas — 24.00 Poročila — 0.30 Glasba do 4.30.

PONEDELJEK, 14. 11.: 4.30 Dorbo jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringaraja — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Izročila tisočletij — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansamblom bratov Avsenik — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Giacomo Puccini: Plašč. Opera v enem dejanju — 21.05 Iz slovenske simfonične literature — 22.20 Popevke z jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 15. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.05 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Obiski naših solistov — 19.45 Z ansamblom Jože Kampič — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.15 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Glasba do 4.30.

SREDA, 16. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Zapojmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Odskočna deska — 18.30 Utrinki iz svetovne zborovske glasbe — 19.45 Z ansamblom Bojan Adamič — 20.00 Koncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 24.00 Poročila — 0.05 Glasba do 4.30.

ČETRTEK, 17. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Ljudsko izročilo v zborovski glasbi — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Uganite, pa vam zaigram po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za mlade poslušalce — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Z opernih odrov — 19.45 Z ansamblom Milan Ferlež — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Iz opusa Francisa Poulenca — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Naš nocojšnji gost — Majda Sepe — 24.00 Poročila — 0.30 Glasba do 4.30.

PETEK, 18. 11.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe vam igrajo — 14.05 Glasbena pravljica — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Moment musical — 19.45 Z ansamblom treh dolin — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Glasba do 4.30.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 12. 11.: 15.15 Stari sodnik — 16.15 Predor — 17.00 Športna abceda — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.10 Alvarez Kelly — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 13. 11.: 15.35 Yeah! yeah! yeah! — 17.00 Listamo v slikanici — 17.20 Strašilo — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Saint Just ali moč stvari — 21.50 Šport — 22.00 Florentinska noč — 22.30 Znanost in vera v boga — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kaj bi lahko postal? — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Buster Keaton — gostljubnost — 17.30 Za predšolske otroke — 18.30 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Akcija v Manhattanu — 21.40 Poročila in šport — 21.45 Mednarodni jahalni turnir na Dunaju.

TOREK, 15. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja o fiziki — 10.30 Samo en komedijant — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čuvarji vina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz vstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Iščemo znanega pisatelja — 20.00 Igra se lahko začne — 21.15 Pojdi h glumačem — 22.20 Poročila in šport.

SREDA, 16. 11.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Štiri noči nekega sanjača — 17.00 Megleni dan — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dr. Doolitttle — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Saint Just ali moč stvari — 21.35 Sredozemsko morje — 22.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 17. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Avstrijska nevtralnost — 10.30 Bonbončki s poprom — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Avstrijske zgodbe — 21.40 Poročila in šport.

PETEK, 18. 11.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Priljubljene laži — 17.30 Za predšolske otroke — 18.00 Dvorno gledališče — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Novo iz plankvadrata — 20.15 Otrok Dunaja: Karl Hodina — 21.10 Kdo gre še v samostan? — 21.55 Šport — 22.00 Cesta časti — 0.00 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 12. 11.: 15.00 Koncertna ura — 17.15 Mejniki svetovne zgodovine — 18.00 Podvigi gospoda Hansa — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Denar in trg — 19.50 Galerija — 20.15 Scene nekega zakona — 21.50 Fatty live.

NEDELJA, 13. 11.: 17.00 Argumenti — 17.45 Service-box — 18.00 Gimnastika za smučarje — 18.30 Zgodovina poletov — 19.30 The Munsters — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Prizma — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 14. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 življenjska slika in glasba Bernharda Paumgartnerja — 19.05 Ure na glasbo v L'Auberson-u — 19.30 Polet z nadzvočno brzino — 20.00 Štiridesetletnik — 20.45 Vstop prost — 21.30 Čas v sliki — 22.00 Francoski film.

TOREK, 15. 11.: 18.00 Kmetijstvo danes — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Poljska v objektivu — 19.00 Poljske cvetlice — 19.30 Marek in Vaček — 20.00 Še enkrat Varšava — 20.20 Štiridesetletnik — 21.10 Čas v sliki in kultura — 21.45 Klub 2.

SREDA, 16. 11.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Ö 9 — Predarlska) — 18.55 Operni vodič — 19.30 Politična vzgoja — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 Loriotov čisti ekran — 21.35 Čas v sliki in kultura — 22.10 Kung Fu.

ČETRTEK, 17. 11.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Na razstavi — 20.00 Priljubljene laži — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Klub 2.

PETEK, 18. 11.: 18.00 Kaj bi lahko postal? — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Umetnost in tehnologija — 19.30 Francoščina — 20.00 Električni tok za jutri — Koliko ga potrebujemo v resnici? — 20.50 Nova — 21.10 Trailer — 21.55 Čas v sliki in kultura — 22.30 High Chaparral.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 12. 11.: 8.00 Čudoviti svet muca Filomona — 8.10 Potovanje okrog sveta — 8.25 Živelo je, živi in bo živelo — 9.00 Morda vas zanima: V svetu oblikovanja — 9.30 Človek in duševna stiska — 9.55 Po sledeh napredka — 10.25 Mehika — 11.00 Družinske vezi — 17.25 Obzornik — 17.45 Samuraj — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Med prijatelji — 21.40 Dnevnik — 22.00 625.

NEDELJA, 13. 11.: 8.20 Poročila — 8.25 Za nedeljsko dobro jutro — 8.55 625 — 9.35 Gospa Bovary — 10.30 Ostržek — 11.00 Kmetijska oddaja — 11.45 Karina — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.45 Državno prvenstvo v košarki Bosna : Jugoplastika — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — Nikola Tesla — 21.05 Jadar in Radževina — 21.35 Dnevnik — 21.50 Okrogli svet — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 14. 11.: 9.05 Šolska oddaja — 17.05 Glasbena pravljica — 17.25 Zakoni divjine — 17.50 Obzornik — 18.05 Raziskovalna ladja — 18.15 Varstvo pri delu — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bertram in Liza — 21.40 Kulturne diagonale — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 15. 11.: 8.30 Šolska oddaja — 17.10 Potovanje okrog sveta — 17.25 Črna puščica — 17.50 Obzornik — 18.05 Mupeth Show — 18.35 Jugoslovanska trimska televizija — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Črni kruh — 21.42 Iz koncertnih dvoran — 22.20 Dnevnik.

SREDA, 16. 11.: 8.50 Šolska oddaja — 17.10 Z besedo in sliko — 17.30 Zakladi britanskega muzeja — 17.55 Obzornik — 18.10 Spekter — 18.45 Od vsakega jutra raste dan — 19.30 Dnevnik — 20.00 Divji mesija — 21.40 Majhne skrivnosti velikih mojstrov kuhinje — 21.45 Madžarska — 22.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 17. 11.: 9.00 Šolska oddaja — 17.30 Čudoviti svet muca Filemona — 17.40 Obzornik — 17.55 Skrivnosti morja — 18.50 Raziskovanje v neznanem — 19.30 Dnevnik — 20.00 Začetek tedna domačega filma — 22.05 Dnevnik.

PETEK, 18. 11.: 8.45 Šolska oddaja — 17.05 Križem kražem — 17.20 Pisani svet — 17.55 Obzornik — 18.10 Čez tri gore — 18.45 Volja je pot — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Družinske vezi — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Razgledi: Znanost za proizvodnjo — Spencerjevi piloti — 22.20 Dnevnik.

IŠČEMO

Slovensko prosvetno društvo Borovlje išče za dvorano pri Cingelcu na Trati peč na olje ali na premog oz. drva. Ponudbe na naslov: Andrej Wieser, 9170 Borovlje, Hauptplatz 9